

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Hirdetések a kiadóhivatalban vétetnek fel.

Felelős szerkesztő:
KUSZKÓ ISTVÁN,
az ereklye-múzeum őre.

A lapszellemi és anyagi részét illető közlemények az ereklye-múz. őre czímére küldendők.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kolozsvár, Széchenyi-tér 27. sz.

Előfizetési díjak:
1/4 évre 1 frt, 1/2 évre 2 frt, egy évre 4 frt.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Orsz. Erekllye muzeum Kolozsvárott.

Irta: Lövey Klára.

A gyűjtés iránti buzgóság megszállotta általánosan a hazafiakat Magyarországon, az 1848—49-iki ereklyéket illetőleg, és ennek csak örvendhetünk. Az utókornak kész tárháza lesz, a dicső nagy korszak megírásához.

A kolozsvári ereklye muzeumot ez év tavaszán láthatám de nem teljes rendben, mert egy része már átszállításra volt berakva, hogy a Széchenyi-tér 27-ik számú házból újabb helyére átvitessék, de mindamellett is sok érdekést láthattam.

Az első szoba, melybe beléptem, okiratokat tartalmazott, a melyek már miként említém, be voltak csomagolva. A másik szoba képekkel és más emléktárgyakkal volt díszítve. Először is a baloldali falon, szemben az ablakokkal a 13 vértanu dombor művét látjuk gipsz mintákban, ugyanazok hű utánzásait, a melyek az aradi remek szabadságszobron láthatók, s a melyek a budapesti szabadságharczi kiállítás szomorú lődíszét tevék a gyászszobában. Ez magában is elég volna az elmélkedésre, a multak gyászos emlékei felett. Oldalt a falon látható az aradi szabadságszobor mintája egészben és egyes részletekben.

Szemben a vértanuk dombor műveivel, a két ablak közti falon, a Kossuth családot látjuk, a hőslékű anyától kezdve, a kitünő unokáig. Kossuthnak két nagy arcképe festmény után, színes nyomatban s több más apróbb metszvény és fénykép nagy hazánkfia ifjabbkori képeiből; köztük az is, a mely Amerikában utaztákor készült, a hol világhírű szónoklatait tartá, midőn az amerikaikat úgy elbűvölte varázs szavával, hogy többen csak azért jöttek Európába, hogy még egyszer meghallják Magyarország kormányzójának szavát, egy hölgy is jött velük, a kinek látogatását, magától a nagy száműzöttől volt szerencsém személyesen hallani. Mennyi nagy-szerű történetet beszélnek ezek a több korból való történelmi arcképek! Kossuth a budapesti megye gyűléseken, mint a szabadság első szónoka. Később mint Magyarország független minisztere, majd mint Magyarország kormányzója. Mint lelkesítő népszónok s páratlan írója annak a kiáltványnak, a melyről Dembinski azt írja:

„Minden idők politikai okiratai között nehezen leli meg párját.“

Majd mint száműzött Amerikában, a hol egy világrészt meghódított szellemével. Arcán itt a remény sugara látszik, bizonyynyal hazája jövő szabadságára gondolva.

Egy másik képe az olaszországi szabadságharcra emlékeztet, a hol Kossuth ismét a magyar legiót rendezti, hogy az olasz és magyar szabadságot együtt vívják ki. Nem rajta mult, hogy nem sikerült.

Látunk ismét más arcképet, a hol Kossuth a száműzetés nehéz napjaiban megöszülve, de meg nem törve áll előttünk, mint egy Mózes, ki a hontalanság sivár pusztájában, nem szünik meg hiveit biztatni, hogy

elérk az ígért földét, ha hivek maradnak ősi istenök-höz és nem lesznek bálványimádók.

Mennyit lehetne még ezen képekről beszélni: De már tovább kell mennünk.

A jobb és baloldali falakat apróbb arcképek borítják, melyek között feltalálhatjuk az erdélyrészi nevezetes harcziak képeit, élükön a rendületlen vitéz Bem altábornagygyal. Ezeket szemlélve a hősiesen küzdött csatákat s fényes győzelmeket olvashatjuk le. A piskí, a szebeni győzelmek tűnnek fel emlékünkb. Az elszánt vitézséggel harczoló és hősi halállal a csatatéren kimúlt Kemény Farkas emléke ujul meg lelkünkben. Majd a Czech tábornok arcképét pillantjuk meg, kinek az a nagy hivatása volt; hogy Bem távoztával, az egész erdélyi hadsereget vezérelje. Gábor Áron a genialis ágyúöntő, székely hős, számos honfi ársával tűnik fel a képek csoportjában.

A sok vitéz honvéd között ott látjuk a költő honvédet, a lángeszű poétát. Bem kedvenc emberét a csatatéren elhalt, de mégis halhatatlan Petőfit.

Tovább az ifju lelkes történész Vasvári Pál képét látjuk, a Rákóczi csapat hős vezérét, a ki azért kötött kardot, hogy a fellázított oláhok vezérével békét kössön. Nem juthatott Jankuhoz, kegyetlenül megölték . . .

Mennyi véres történet, mennyi hősiesség, mennyi önzetlen hazafiság tárul előnkbe, ezen képek látásánál. Elvonulnak emlékünkb a nagy események s nem akarunk tőlük elválni, hogy tovább tanulmányozzuk, az erdélyi harcok megrázó történetét. És mégis abba kell hagynunk, mert az alkony ránk borul és még sok érdekes nézni való van.

A szoba közepén levő asztalon, üveg fedél alatt vannak apróbb emléktárgyak kiállítva. Ezek között először is feltűnik Teleki Sándor gróf honvéd ezredes többrendbeli érdekes arcképe. Majd mint magyar ezredes, majd mint Garibaldi katonája; s hallani véljük az élethű érdekes elbeszéléseket, az olaszországi hadjáratról. Ott vannak legutóbbi arcképei, midőn 18 évi száműzetésből visszaérve, az édes hazában újra megtelepedett. Ott van a családi lak, az elrombolt s újra felépített ősi Kastély Koltón.

Ki ne tudná mennyi emlék van Koltóhoz köve? Itt tölté mézesheteit Petőfi Szendrei Juliával. Petőfinek akkor még nem volt megállapodott lakása, Teleki Sándor gróf más jószágra ment, s a koltói kastélyt egészen a Petőfiék rendelkezésére hagyá. Ott írta a költő sok nevezetes versét, a többi közt az „Őszszel“ czimüt, a melyben, mint más helyütt is jósol, és jóslata teljesedik.

Koltón írta Petőfiné boldogsága első mámorában, forró érzéstől ömlengő leveleit, melyek gondolom, a „Kelt“ben láttak napvilágot.

Teleki Sándor gróf csak akkor ment vissza Koltóra (1847), midőn Petőfi elérkezettnek látta az időt, hogy a fővárosba fölmenjen. Több emlék van még e csoportban Teleki Sándor ezredestől, a melyeket lelkes fia adtak át az ereklye muzeumnak; de már ezeket a sötétedés miatt részletesen nem láthatám.

E csoport mellett megpillanthattam még Teleki László gróf arckép éremét, a kinek élete egy hősi tragédia. Ő is az egykori Erdély nevezetességeihez tartozik, mivel szülőföldre: Kendi Lóna volt.

Ha az erdélyrészi, ezen sok nevezetes emléket, habár csak futólag átpillantottuk, teljes meggyőződéssel elmondhatjuk, hogy a kolozsvári ereklye muzeum felállítására dicső gondolat és valóban szükséges volt. „Mármaros“ jan. 24.

Eáró Jósika Miklós hamvainak haza szállítása.

A magyar emigráció egyik kiváló tagjának a korszor regényíró br. Jósika Miklósnak hamvait Drezdából haza szállították, hogy az édes hazai földben pihenjenek.

E nevezetes történelmi mozzanatról tudósításunk a következő:

Jósika Miklósnak és m. é. jun. 12-én Drezdában elhunyt neje: Jósika Juliának hamvait, mint említettük, április 20-án vonatra adták Drezdában s azok április 24-én reggel 8 órára meg is érkeztek Kolozsvárra.

A beszállítás, a pályaháztól a temetőbe a legnagyobb csendben történt.

A regényíró Drezdában tölgyfa koporsóba temették annak idején. A három évtized úgy elporlasztotta a drága halottat, hogy új perezzei is elporladtak, melyekkel hazájáért oly nemesen forgatta a tollat s csak nagyobb csontjait szedhették össze, a miket elporladt hamvaival együtt egy érczkoporsóba helyeztek.

Ezt az érczkoporsót sárga színű, ezüsttel ékített tölgyfa koporsóba helyezték.

Jósika Juliát ugyanabban a koporsóban hozták be, a melyben az elhunytat a m. évben eltemették.

Drezdából elhozták a siremléket is.

A beszentelésre Jósika Samu báró meghívta a polgármestert, s a helyi sajtó képviselőit.

Április 25-én d. e. pontban 10 óraker megkondulak a luth. egyház harangjai.

Ugyanekkor a kolozsvári köztemetőben a br. Jósika-család kriptájának épülete bejárata előtt fél kört formálva állott br. Jósika Samu államtitkár, Gyárfás Benedek a család jogigazgatója, Albach Géza kir. tanácsos, polgármester, Ferenczi Zoltán dr., az erd. irod. társaság titkára, Gyalui Farkas dr., hírlapíró, Kuzskó István a „Történelmi Lapok“ szerkesztője, Hegyesi Vilmos, mint a „Kolozsvár“ czimű lap képviselője. Jelen volt továbbá a kriptá kertjében: Herepei Gergely ref. pap s a sir előtt Grätz Mór luth. lelkész, Benel Ferencz ügyvéd.

A meghívott urakhoz intézte Jósika Samu br. a következő rövid beszédet:

„Igen tisztelt Uraim!

Nőm kívánságára hazahoztattam Jósika Miklósnak s nejeinek hamvait. Azért kérttem ide önöket, hogy éanui legyenek annak, midőn e tetemeiket, melyek nemcsak családunk előtt, de a nemzet előtt is becsesek cÜgy van!) a hazaföldjébe helyezzük.“

A jelenlevők levett fővoggel kísérték ezután a sirhoz a kriptából egyenkint kihozott két koporsót, a melyek egyikében br. Jósika Miklós, a másikában pedig br. Jósika Julia porai nyugsznak.

A sir fölött Grätz Mór luth. lelkész tartott rövid beszédet.

Azután rövid imát mondott s pontban 10 és egy negyed óraker a Jósika Miklós hamvait a sirba bocsátották.

A tölgyfa koporsót a sirban még egy vendég koporsóba helyezték és így a Jósika hamvai hármas koporsóban nyugszanak, mint a rege szerint Attila csontjai.

Három perczcel később br. Jósika Julia nehéz kettős koporsóját bocsátották le.

A két koporsó fölé két méter magasságban deszka padlót helyeztek, melyre Jósika Samu, Albach Géza, Grätz Mór s a többi jelenlevők egymás után dobtak egy-egy rögöt.

* .

E történelmi nevezetességgel bíró szertartás folyamán vidáman mosolygott le a nap a fellegek közül a zöld gyepel bevont virágokkal ékített temető kertre. Madárdal zengett a nemzet első legnagyobb dalnokának, a keserű száműzetésben szenvedett s kimúlt hős bajnoknak porai felett akkor, a mikor azok az édes magyar földdel ismét érintkeztek.

*

A sir körülbelül 9 négyszög méter területű s 3 méter mély üreg. Fenekétől 2 méter magasra oldal falai be vannak deszkázva.

E deszkázat fölé jött a padlás s így a két halott koporsója egymás mellett úgy van elhelyezve, mintha egy elföldeletlen kriptá üregben lennének.

A sir a kriptá előtt elterülő kert közepére van helyezve. A család azért tette ide s azért nem helyezte a kriptába, hogy a temető utjáról is látható legyen az a hely, a hol a drága hamvak porladoznak.

*

Mint nevezetes dolgot a történelem számára feljegyezzük, hogy a Jósika-család tagjai közül br. Jósika Sámuel államtitkárön kívül nem volt jelen senki.

Jósika Miklós 1848--49- és emigrációbeli szerepléséről a következőket írjuk:

1848-ban mint a felsőház tagját a honvédelmi bizottmányba nevezték ki s ilyen minőségben követte a kormányt Debreczenbe, elment vele Szegedre s Aradra is. Kossuth később a kegyelmezési legfőbb törvényszék tagjává nevezte ki. Szerepléséért felségsértési pörbe vonták s miután az 1850. márczius 31-én letelt idéző határidőig nem jelentkezett, a hadi törvényszék az 5. hadicikk s az 1849. július 1-én kelt proklamáció értelmében harminczöt társával együtt vagyona elvétele mellett, a „lázadás“ által okozott károk megtérítésére, köttel általi halálra s nevének a bitófán leendő kiszögészésére ítélte. A cs. k. harmadik hadtestparancsnokság ezt az ítéletet megerősítette s 1851. szeptember 22-én végrehajtotta. Jósika bünei a hadi törvényszék ítélete szerint teljes szövegükben a következők voltak:

„Báró Jósika Miklós, erdélyi születésű, mintegy 50 éves, földbirtokos, ki 1850. január 1-én felségsértési vád folytán nyilvánosan megidézett, de nem jelent meg, az 1848. október 3-iki legfőbb nyilatkozvány után, mint a forradalmi honvédelmi bizottmány tagja működött s mint felsőházi tag az országgyűlés törvénytelen tanácskozásában Pesten s Debreczenben parlamenti munkásságot fejtett ki; különösen pedig az 1849. április 28-iki, május 23., 29. s 31-iki ülésekben egy, a lázadó seregek soraiban állott felsőházi tagnak szabadsággal elbocsátás, a Budavár bevételért adandó jutalom, a sürgetőleg tárgyalatni kívánt adójavaslat, az országgyűlésnek Debreczenből Pestre áttétele s a forradalmi kormányzó irányában az országgyűlés vezetéseért tanúsító méltánylás tárgyában munkásrészt vett!“

Jósikának tehát menekülnie kellett. Brüsszelben telepedett le s „Eszther szerzője“ név alatt folytatta írói működését, a mit rosszra fordult anyagi viszonyai fokozottabb mértékben kívántak meg. Anyagi helyzete olyan kedvezőtlen

volt, hogy felesége csipke kereskedést volt kénytelen nyitni. Lázás munkásságban töltötte ezután idejét. Száműzetésének napjait különféle kellometlenségek keserítették el, de leginkább bántotta az az irodalmi visszaélés, a mit valami Kovács nevű egyén követett el nevével. Ez az individuum Jósikának „Isten uja“ című novellájából egy borzalmas, két kötetes német rémregényt gyurt. 1854-ben a Grimmaei Verlagshandlung „Ungar und Spanierin“ címet, mint Jósikának

németre fordított munkáját adta ki. 1862-ben a Lampel Róbert-féle könyvkereskedés katalógusában e regény mint Jósika eredeti német műve szerepel. Mikor az író ezt megtudta, végtelenül elkeseredett s a hazai lapokban kélt ki ama bizonyos Kovács nevű iparlovag ellen, a ki különben külföldön egyes könyvkiadóknál Jósikának adta ki magát. 1864-ben költözött át Jósika Brüsszeltől Drezdába s a következő évben 1865. február 27-én ott halt meg.

T Á R C Z A.

A „Sánta huszár“ naplója.

2) (Utányomás tilos).

A fedelesoji zárda.

(Az emigránsok időtöltése. — Lapszerkesztés és dalárda. — A zárda új lakóinak névsora.)

Fedelesoj, 1849 augusztus hóban.

Rimnikkel*) majdnem átellenben, az Olt balpartjától úgy 1—1½ órányira, erdő-szélien, szép dombtetőn áll a fedelesoji zárda egészen magányosan. Minő szerzetbeli szentek lakhatták hajdan — nem tudom; ma magánbirtok s egy oláh boér lakik benne, kinek a mi kedvünkért ki kellett belőle huzcolkodnia. Valószínűleg a vesztégzárolás kedvéért történt, hogy nekünk e zárdaiban 21 napot kelle töltenünk, hanem, hogy az a milliárd poloska, meg az a másik fehér lassan masirozó állatka-sereg is ugyanez okból lett légyen ide kvártélyozva, arról új parancsnokunk nem tudott minket határozottan felvilágosítani.

A legénység lent az Olt partján sátrak, és szabad ég alatt tanyázott a város szélén. A zárdát, valamint a legénység tanyáját török őrség vette körül.

Mi Orsovára szerettünk volna mielőbb menni, de a törökök annyi bizosító birt hordtak naponta N.-Szeben felől, hogy mi a legvérmesebb reményekben ringattuk magunkat és szentül hittük, hogy néhány nap múlva visszamehelünk Vöröstoronyra. E vérmes remények varázs-hatalma alatt egészen felvillanyozódtunk; írónt, tollat, papírt ragadánk, s 24 óra alatt a zárda új lakóinak jó része íróknak csapott fel.

Szabó Samú hadnagy, (később Amerikában táncmester, s aztán Debreczen alkaptánya,) mint legszebben író, nyomdász és lapkiadó, Kis Józsi főhadnagy, később török ezredes lapszerkesztő lett. Tüköri Lajos, később Garibaldí egyik vitéz hőse, Bodola, Márkus és Kinizsi munkatársak lettek. Biró, az őrnagy és Baróthiszázados munkabírálok, stb. A lapban meg volt énekelve Biró főhadnagy Eufrozínája, Ihász lövöldözött parókája s a napi ujdonságok között olvasni lehetett, hogy Bem apó egy nap kétszer is bevette N.-Szebent, s követeli a portától kiadatásunkat; aztán meg ultimatum küldetett Paskievitsnek, Scariatín tábornoknak és Wandermühl-nek, stb. Némelyek iszonyú hősies költeményeket, mások ismét rémséges elbeszéléseket írtak.

Az öreg Fráter Alajos százados banda-elnökké emelvén magát, dalárdát alakított, s hosszú pipaszárával Koszta Marczival egyetemben éjjel-nappal verte a taktust.

Szártori Imre hadnagy pedig (később Amerikában szünyog-király) csepüevés- és bűvös golyók készítéséről rögtönzött előadásokat. Szóval a zárdaiban, a zárda körüli fák tövében és a fedelesoji kis patak minden kanyarulatánál egy-egy művész, bűvész vagy írói talentum

*) Rimnikbe menekültjeink július 26-án értek.

izzadozott, s a szultán lapos kenyerét, és juh fark-zsírral készült piládját e szerint senki ingyen nem fogyasztotta.

Igy napjaink kedélyesen teltek, s csak is ha jött az esti 8 óra — midőn a zárdatéren a zárda új lakói Kölcsey himnuszát énekeltek — látszott meg minden arczon a hontalanság kínos fájdalma.

Lássuk, kik is valánk mi itt együtt:

Ihász Dani alezredes; Baróthi Laczi és Biró Ede őrnagyok; Weigl Vilmos, Koszta Márton, Fráter Alajos, Thuolt István, Török Lajos századosok, Csernátoni Cseh Imre százados és tolmács (nem tévesztendő össze Csernátoni Cseh Lajossal), Sztakó, Kis Józsi, Tüköri és Biró főhadnagyok; Bodola Lajos és Márkus tüzérfőhadnagyok; Derecskei, és Szabó Samú hadnagyok, és Kinizsi István huszárcapitány.

Ismeretlen állomás felé.

(Indulás. — A nagylelkű szász atyafi. — A dragasáni pékmester és a török igazságszolgáltatás. — Megiriglyelt *Marsca* kanczám. — A löeladás utáni áldomás. — Az alvajáró markotányosnő.)

Szatina, 1849 augusztus közepén.

21 nap lejártával (tehát aug. 14-én) egy szép reggel nagyobb őrizet jelent meg a zárda előtt.

Csabuk . . . csabuk (hamar . . . hamar) kiáltotta minden török.

Előbb azt hittük, hogy meggyuladt a zárda, s mikor már felvöltünk pakolva, láttuk, hogy indulunk de azonnal. Még csak el sem búcsuzhatánk azoktól a kihízott poloskáktól.

Tehát megyünk Orsovára, biztatának jobbaink.

— És önök hová mennek barátaim? — Kérdém a velünk szembe jövő hosszú sor szekeren guggoló szász atyafiak egyikét.

— Nach Hermannstadt, felelé ő kevélyen.

— És honnan?, ha szabad kérdezniem.

— Rimnikből, volt a válasz.

— S mi az ördögöt kerestek ott?, ha szabad magamat így kifejezniem.

— Herr Rittmeister, megmondom én kiálta a kocsirol egy ismeretes hang.

Oda lovagoltam. — S hát nagy-szebeni házi gazdámra, Herberth Sparcassa-Directorra ismertem.

— Tehát, mondá ő, Bem augusztus 5-én bevette N.-Szebent, s minthogy, mi szászok azelőtt a muszkával konferáltunk, Bemtől felve, Oláhbonba menekültünk, most azonban Bem Déváiig visszaveretvén, megyünk haza. Apropos, minthogy önök Kossuthtól több gage-t nehezen kapnak, ha pénzre van szüksége, pár száz forinttal szívesen szolgálók.

— Köszönöm, de ha az ön által mondottak valók, akkor pénzt nem tudnám visszafizetni, s így nem fogadhatom el.

— Ne törődjön most a visszafizetéssel, kérem; ön még tapasztalatlan ember, tessék . . . tessék,

— Köszönöm, nem fogadhatom el, ismétlém; magamat ajánlom.

Herberthnek, e szász tekintélynek ez emberbaráti szivessége mélyen bevésődött emlékembe; igen sokszor elmélkedtem felette, s végre is arra a meggyőződésre jutottam, hogy ha mi, országunk különböző ajkú lakóival *bánni tudtunk volna, vagy bánni tudnánk, eddig megszünt volna vagy megszűnne Magyarországon a nemzetiségi kérdés.*

Utunk harmadik napján a török igazságszolgáltatás szép példájának voltunk tanúi. Egyik kis megállóhelyünkön, a dragasáni pékmester, kiről most szó van, egy kihizott vaskos oláh, a ki kenyerét nekünk kissé nagyon drágán kezdte mérgetni, épen nem érezhette magát a hetedik égben! Egy török altiszt, ki sáfarkodásait egy ideig szótlanul nézte, hirtelen butikjába ugrik, nyakon csipi s néhány percz alatt oly lelkiismeretesen megdöngötte, hogy bármely igazhivőnek becsületére vált volna; aztán butikjából kilökve, a meglevő készletet nekünk illő áron eladta, a begyűlt pénzt megszámitva, egy zacskóba tette, a zacskót egy szekrénybe rejtve, a butikot becsukta, a kulcsot pedig egy káplártól a tulajdonos lakására küldte.

Ez volt az első igazságszolgáltatás, melyet a szultán nevében végrehajtatni láttam s mondhatom, annyira megérett, hogy az erélyes altisztet örömben megtapsoltam.

Később a hatvanas évek elején, hazánkba visszatérve, midőn házam egy izben távollétemben egy adóvégrehajtó által betöretett és szállásul lefoglaltatott és tyukjaim, pulykáim leölettek, eszembe jutott a szegény pékmester s valóban szántam őt.

De egy más epizódot sem hagyhatok el.

Menet-közben egyik sarkantyum taréjából a szeg kihullván, András, Sárítól, a markotányosnéknél hírtelenében egy gombostűt kért, s azzal pótolta a kihullott szeget. A mint a gombostűt visszagörbíté, hegye lovaglás-közben más irányt vett, mint a minőt annak András adott, s ennek következtében barna kanczám, a mint Szlatinára bevonultunk, olyan tánczot járt, hogy csak az ige tartott meg a hátán.

Megbámulta azt a város végire kivonult női sereg, meg a török tiszti kar is, de meg különösen Abdullah bimbási; annyira, hogy midőn leszálltam róla, azonnal hozzám jött és kért, hogy cseréljek vele lovat.

Elővezettetett egy szép pej arabs csödört, és egy török szürke kanczát.

Én megvallom nem akartam megválni a *Marczá* től, hisz még káplár-koromban szereztem egy dragonyostól,

s 17 csatában hordozott hátán, de az öreg Cseh Imre tolmácsunk azt mondá: „te kölyök, ennek meg kell lenni, érted?! Ezeknek a török uraknak kedvökre kell járni ficzkó, érted? De te ezt nem érted, hanem azért cserélsz, s punktum.“

Cseh Imre bátyánk 20 évig szolgálta a régiebb időkben a török szultánt, s így ő mindent értett; tehát én a cserét nagy szomorán megejtettem: kaptam érte a *szürkét* és 12 darab aranyat. Meggondolva, hogy néhány Kossuth-bankón kívül (melynek itt semmi értéke nem volt) egyetlen ezüst huszassal léptem át az oláh-határt, nem is tarthattam a legrosszabb vásárnak.

A bimbási látva, hogy oly levert vagyok, néhány bajtársammal meghívott vacsorára, s megértve, hogy a magyarnál a vásárt *áldomás* szokta követni, finom kávé, liqueur, serbet, bor, nárgila-félével s mit tudom én még mivel annyira megtraktált, hogy én, ha a fejemet elütik, sem tudom megmondani, hány ablaka lehetett annak a sárfallal kerített épületnek, melyben nekem aludnom kellett volna.

Szobámba érve András jelenti, hogy Sári már három órája várja a gombostűt.

— Mert az kérem szépen nem olyan közönséges tui, mondá Sári, ezüstből készült és piros kláris van belefoglalva.

— Tehát add át a Sári tujét és kisérd őt szállására, rendelém Andrásnak.

Mihelyt ők távoztak, az idő már éjfél után lévén én azonnal lefeküdtem, néhány percz múlva azonban András jelenti, hogy a török a folyosó ajtait mind becsukta, és Sári nem távozhat.

— Így hát engedd át Sárinak az előszobát, magad pedig telepedj ide az én divánomra.

— De százados úr kérem szépen, én félek egyedül, jegyzé meg Sári az előszobából.

— A két szoba közti ajtót hagyd nyitva leányom, s gondold, hogy egy szobában vagyunk, jegyzém meg én. Mintegy félórát alhattam, midőn dalra ébredék.

Első pillantásom a szemben lévő ablakra esett. Az ablak nyitva volt, s az ablakpárkányon egy venusi alak, karjait a kelő hold felé terjesztve, dalolt édesen, andalítón. Első perczben egészen zavart valék; tündért véltem látni, kelet bűvös tündérét, s nesz nélkül haladtam az ablakig, hol Sárira ismerve és derekát hirtelen átka-rolva, az ablakról leemelém. Iszonyú rázkódások közben tért magához, és sirva panaszkodta, hogy ő alvajáró, s azért mondta, hogy fél egyedül.

(Folytatása következik.)

Adatok és helyreigazítások a brassói fellegvár 1849. évi ostromának leírásához.*

Mult nyáron értesültem, hogy néhai Orbán Balázs A „Székelyföld leírása“ című jeles művének VI-ik kötetében a 233—339 lapokon, a brassói fellegvár 1849 évi június hó 20-án kezdődött ostroma is említve van.

*) A brassói fellegvár 1849. évi ostromlásának e leírását Székes-fehérvárról Dr. Éder József urtól vettük. Írója Herendy Vilmos 1848—49 honvédtüzér a ki később az olaszországi legióban is szolgált, jelenleg városi szállásmester. Herendy ur mint tüzér jelen volt 1849-ben a brassói fellegvárban és így mint tevékeny szemtanu írta le emlékezet után a vár ostromát. E kéziratot a T. L. szerkesztője azon kérdéssel küldötte hozzám, hogy közöljem azt brassói 48—49-beli tekintélyes honvédekkel s azok meghallgatása után, író óhajta szerint is öntsem szabatosabb alakba. A kéziratot közöltem Horváth Ignác, Jeszenszky ezredes urakkal, ők

Minthogy a nevezett várban az ostrom alatt én is mint tüzér szolgáltam: kíváncsi voltam azt elolvasni, de sajnálattal láttam, hogy abban a leírásban egyik legszebb jelenet, a mi az ostrom alatt történt, nincs megörökítve a történelem számára.

Ambár én a lapokba nem szoktam írni, mégis az 1848—49 „Történelmi lapok“ olvasása következtében

pedig Benkő Sztrémer szintén 48—49-beli honvédhadnagyokkal és csak is ezeknek meghallgatása valamint Orbán Balázs leírásának újabb áttanulmányozása után fogtam az irat átdolgozásához.

A Gy.-Fehérvár ostrománkleírását és Stein ezredes jellemzését az említett öreg honvédek közös egyetértése következtében kihagyandónak találtam. Nézetünk szerint most még korai a Stein viselt dolgairól, az ő valamint Guyon haláláról biztos véleményt mondani.

Brassó 1894. márczius 13.

Kócs Ferencz
kir. tanácsos, nyug. tanfolygú.

A szabadságharcz napjainak története.

(A „Történelmi Tárca-Napló“).

Kolozsvár, máj. 10.

Ez év márczius 15-én megjelent lapunk mellékleteként a szerkesztőség egy régen tervbe vett ideáját valósította meg. A nagyobb könyvekből egy-két sorba összefoglalta a szabadságharcz naponkénti eseményeit s egy tárczafüzetben ünnepi ajándék képen juttatta az előfizetők kezei közé.

A szerkesztőségnek ezzel kétféle terve volt.

1) Célja volt közönsége részére dióhéjba összefoglalni a nagy napok eseményeit s olyan alakban nyújtani azt át, hogy mindenki a tárczájában hordhassa s bármikor belepillantva, könnyűszerrel megtalálhassa azt, hogy a nagyobb események egyike-másika hol és mikor történt.

Ezt a célt jobban elérte a szerkesztőség, mint gondolta. A nagy közönség örömmel fogadta és kereste a „Tárca-Napló“-t s különösen mikor azt Kossuthra vonatkozó adatokkal bővítettük, egymásután kellett a kiadásokat rendezni s hét kiadásban ma már 21 ezer példányt hord az ország különböző részében a közönség tárczájában.

2) A második terv az volt, hogy a napok eseményei így rövidre szabva áttekinthető alakban a „Történelmi Lapok“-ba vétessenek, hogy

az által alkalmat adjunk a még élő bajtársaknak arra, hogy meglevő egykoru jegyzeteik alapján kiigazíthassák az események dátumaiba csuszott hibákat.

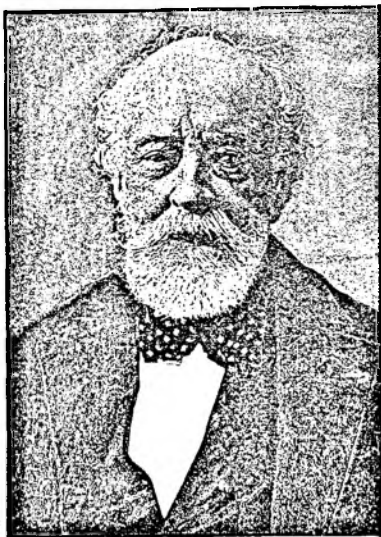
Ebből a célból már a márcz. 15. lapban le akartuk nyomtatni e naplót. E szám borítékán a tartalomjegyzékben is fel volt véve. Nyomdai okok gátolták annak, e szám részére való kinyomatását.

A márcz. 15. lap megjelenése után a Kossuth Lajos halála miatt csak most vehetjük sorát annak, hogy a „Történelmi Lapok“-ban is kiadjuk a nagy napok eseményeinek részletes naplóját.

Kérjük a bajtársakat, sziveskedjenek azt figyelemmel átnézni és ha netalán találnak benne javítani valót s azt egykoru okmánynyal vagy jegyzettel támogatják, sziveskedjenek az okmány kíséretében a kiigazítást beküldeni.

Az események eme foglalatának áttekintése nem egy bajtárs emlékezetében idézhet fel oly eseményeket is, a mik megírva még nincsenek. A miket a felejtés fátyola mindeddig elfedett s a mik esetleg később a történetíró előtt összegyűjtve szemei lehetnek az események láncolatának.

Helyesen teszik, ha ezeket is megírják s beküldik, hogy alkalomadtán közzéadhatók legyenek. És most a tuloldalokon bemutatjuk az események apró kolumnákba osztott „Napló“-ját.

KOSSUTH LAJOS.

sz. 1802 † 1894.

PETŐFI SÁNDOR

1849. januar		1848-iki események
1 H	Ujesztend.	
2 K	Ábel	
3 Sz	Dániel	
4 Cs	Máté Isab.	
5 P	Simon	
6 Sz	Vizkereszt	
7 V	Isidor R.	
8 H	Erhárd Sz	
9 K	Filemon	
10 Sz	Remete Pál	
11 Cs	Higin H.	
12 P	Erneszt	
13 Sz	Vidor	
14 V	Bodog H.	
15 H	Móricz	
16 K	Jézus neve	
17 Sz	Rem. Ant.	
18 Cs	Piroska	
19 P	Sára	
20 Sz	Fáb. Sebes	
21 V	Ágnes	
22 H	Vincoze	
23 K	Már. elj	
24 Sz	Timathe	
25 Cs	Pál megt.	
26 P	Paula	
27 Sz	Ár. sz J.	
27 V	N Károly	
29 H	Sales Fer	
30 K	Adelgunda	
31 Sz	Ludovika	

Nap	1849-iki események
1	A kormány Debreczenbe költözik.
2	Beóthy Udön foszlatja az erd. főkorm. székot
3	Urbánt Bem Thucznál kiveri. Pesten nagy haditanács.
4	Második kassai csata, Mészáros veszteségével. — Görgei indul Vác felé.
5	Windischgrätz megszállja a fővárost.
6	Görgei, szózata ált. magát a korm. fölibe helyezi
7	Windischgrätz hódolatra szólítja az országot.
8	Az oláhok elpusztítják Nagy-Enyedet.
9	Kossuth a képv.-házban elcsüggedés ellen beszél
10	Gál ezredes Aradot löveti
11	Verebelynél, Ipolyságnál összetűködés.
12	Windischgrätz kiáltványa.
13	Bem M.-Vásárhelyre érkezik. Puchner kivonul.
14	Alsó-Járát az oláhok elpusztítják
15	
16	Aulich Gőtz tábornokot megveri Turcseknél.
17	Gálfalvánál Bem győzelme Puchner fölött.
18	Dembinszky Debreczenbe érkezik.
19	A 3. zászlóalj a szerbek ellen Versceznél.
20	A r. kath. püsp. kar felhívja a lelkészeket, hogy hódoljanak meg a „király“-nak — engedelmekedjenek Windischgrätznek. — Bácskai és bánati sereg megkezdi fölvonulását.
21	Bem Szebont megtámadja. Mikes ezr. halála.
22	Görgei veresége Hodricsnál. — Perczel Szolnokot beveszi.
23	Klapka győzelme Tarczánál. — Schlicket megverik Bodroz-Keresztúrnál
24	Görgei Körmöczről B.-Bányára vonul — Bem Szelindeknél győz.
25	Perczel győzelme Czegléden.
26	Görgei Besztercebányáról elvonul.
27	Az első muszka csapat Erdélybe indul.
28	Gr. Vécsey tábornok kitérítése.
29	A kormány Dembinszkyt fővezérré nevezi ki.
30	Szelindeki győzelmes csata.
31	Klapka Tokajnál győz.

MÁRCZIUS.

MARCIUS.

1849 márczius		1848-iki események
1 Cs	Albinus †	
2 P	Simplitius	
3 Sz	Kunigunda	Kossuth nagy beszéde
4 V	Lidia	Kossuth javaslata az alsó táblán
5 H	Fridrik	
6 K	Gotfrid	
7 Sz	Perpétua	
8 Cs	Ludovika	
9 P	Franciska	
10 Sz	Pulcheria	
11 V	Ciprian	
12 H	Gergely	
13 K	Zakaris	Bécsi forradalom
14 Sz	Mathilde	
15 Cs	Krisztof	A 12 pont. Nemzeti dal
16 P	Henriette	Küldöttség a király előtt
17 Sz	Getrud	Bathyháni m.-elnök kineveztetése
18 V	Sándor	Küldöttség indul Bécsbe
19 H	József	
20 K	Ta. asz k.	Az alsó tábla gyűlése
21 Sz	Benedek	Felhívás a horvátokhoz
22 Cs	Débora	
23 P	Victoria	Törv. javaslat ősiség eltörléséről
24 S.	Gábor	
25 V	Gy. o. b. a.	Zágrábi nemzeti gyűlés
26 H	Irmaz	
27 K	Rupert	Köz-ösendi választmány Pesten
28 Sz	Malachus	
29 Cs	Eustasius	Elegyes országgyűlés Bécsben
30 P	Adonia G.	Pesten csendesítik a népet
31 Sz	Benjamin	A miniszteriumról szóló törvény megérősítése

Nap	1849-iki események
1	Eger-far mosi csata
2	Bem győzelme Medgyesnél
3	Bem visszavonul Medgyesre. Görgei fővezéri helyettes lett.
4	Toth őrn. győzelme Szabadkánál. Az Egyesüges Ausztria alkotmány irat e napon kelt
5	Kossuth haditanácsot tart T.-Füreden. Gálalez. győzelme Bajmokonál. Damjanics győz Szolnoknál
6	
7	
8	Vetter fővezérré nevezik ki
9	Katonai ünnepély Debreczenben
10	
11	Bem Nagy-Szebenbe beveszi
12	Felsőtábla ülése Debreczenben
13	
14	Czetz Fenyőfalvánál győz
15	
16	Bem ütközete Boiczánál
17	Bem Verestoronynál megveri a muszkat
18	Bem győzelme Feketehalomnál
19	Brassó meghódol Bemnek
20	Windischgrätz kibocsátványa
21	Bem a tömösi szorosnál
22	Perczel legyőzi a szerbeket Szöregnél. Gál zental győzelme
23	N.-Enyednél Bem elveri az oláhokat.
24	Beniczky löselei támadása
25	
26	Igmándi őrnagy a szerbeket megveri Gyálán.
27	Bem a vöröstoronyi szoroson át kergeti az oroszokat
28	
29	Perczel kirohanása Péterváradból.
30	Kossuth Görgeit fővezérré nevezi ki.
31	Velden Komáromot bombáztatja

FEBRUÁRIUS

1849. február	1848-iki események
1 Cs Brig. Ign.	
2 P Gy. sz. b. a.	
3 Sz Balázs p.	
4 V Veronika	
5 H Ágota	
6 K Dorotyá	
7 Sz Richárd	
8 Cs Salamon	
9 P Apollonia	
10 Sz Skoiástika	
11 V Eufrozina	
12 H Eulalia L.	
13 K Jordán C.	
14 Sz Bálint	
15 Cs Faustina	
16 P Juliána	
17 Sz Polixena	
18 V Flavi	
19 H Susánna	
20 K Hush. ked.	
21 Sz Hamv. Sz.	
22 Cs Üszöksz. P.	
23 P Eberhard.	
24 Sz Mátyás	
25 V Invoc. Bőjt	
26 H Victor	
27 K Valburga	
28 Sz K. †Leand.	

FEBRUÁRIUS

Nap	1849-iki események
1	Czecz visszanyomja az ellenséget és Vizakná-nál Bemmel találkozik.
2	Puhl győzelme az oláhok fölött. Lipótvár feladása. Az oroszok bevonulnak Brassóba.
3	Az iglói éji csata.
4	Vizaknai csata.* Oroszok megszállják N.-Szebent
5	Görgei Lőcsén. Guyon Branyicskai győzelme.
6	Guyon Eperjesre vonul
7	Bem Szászvárosnál Puchnerrel találkozik.
8	Az ellen kiverése Aradról. Érsekújvári csata.
9	Piskinél a magyarok győzelme.
10	Bem Szász-Sebesről elveri az császáriakat.
11	Uj-Szegednél győzelem a szerbek fölött.
12	Győzelem Szőregnél a szerbek fölött.
13	Guyon győzelme Schlick fölött. Splényi követ benyújtja a nemzet kiáltványát Turiciában.
14	Eszéket Éder feladja. K.-Németinél Riczkó megveretik.
15	
16	Derra őrnagy a szerbeket Horgosról visszaveri.
17	
18	Klapka Kompoltnál győz.
19	Hrabowszky Kiszácsnál a szerbeket visszanyomja.
20	
21	
22	Dembinszky első találkozása Görgeivel.
23	Bem Urbánt megveri Jánánál.
24	Leiningen győzelme Cibakházán.
25	
26	Kápolnai csata.
27	Dembinszky ügyetlen intézkedései folytán a magyarok visszavonulnak Kápolnánál.
28	Mező-kövesdi csata.

ÁPRILIS.

1849 Április	1848-iki események
1 V Virág vas.	
2 H Theodor	
3 K Ambrus	Törvény az unióról
4 Sz Isidor	
5 Cs Irene	
6 P N. Péntek	Lajos főherceg a közlgyektől visszalép
7 Sz Áron	Ferdinand leirata
8 V Huszói v.	
9 H Huszói m. n.	Szerb küldöttség az országgyűléshez
10 K Leo Pápa	Jósika br. erd. kancellár lemond
11 Sz Ezékiel	Az erd. orsz.-gyűlés befejezése
12 Cs Gyula	Ferdinánd a reform. törv. szentesíti
13 P Jusztinus	
14 Sz Tiburoz	Kossuth, Batthyányi, Széchenyi Pestre érkezik
15 V Anas.	A közöendő választmány lemond
16 H Joachim	A miniszterium működését megk.
17 n Rudolf	
18 Sz Enés	István nádor Pestre érkezik
19 Cs Antonia	Utczai zavargások Bpsten
20 P Absolon	A szerbek kimondják elszakadásukat
21 Sz Kajátán	
22 V Apeles	
23 H Áibert	Erdélyi küldöttség tüdőzli a miniszteriumot
24 K Sz. György	A szerb lázadás kezdete
25 Sz Márk cv.	Jellasics kiáltványa
26 Cs Klerus E.	Ó-becsei zavargás
27 P Peregrinus	Jellasics statáriumot hirdet
28 Sz Vitalis	
29 V Sibil	
30 H Eutropius	Az első balázsfalvi román népgy.

ÁPRILIS.

Nap	1849-iki események
1	
2	Hatvani győzelem
3	Csutak őrn. az oláhokat szétveri Bucsésdnél. Perczel Szent-Tamás beveszi Tápióbicskei útközet
4	
5	
6	Isaszegi győzelem
7	Gödöllői értekezlet A római sánczok bevétele
8	Kossuth a katona ügyeket ren-jezi
9	Dobay Pojanda-Stampinál győz. Kossuth Debreczenbe indúl
10	Váci győzelem
11	
12	Rákos-kereszturi csatározás
13	Perczel győzelme Kovinél
14	A függetlenség elhatározása
15	Mészáros lemond a hadügyminiszterségről
16	Bem Oberschlag úzi az osztrákokat.
17	Bem győzelmesen Káransebesre vonul
18	Görgei őrnagy Selmezet elfoglalja
19	Győzelem N.-Sallónál. Bem Lugosra vonúl
20	Pöltenberg győzelme Wiss felett
21	Tót küldöttség a felségnél
22	Görgei Komáromot felmenti
23	Mokrin és Kikinda megadja m. a magyaroknak
24	Perczel győzelme Basahidnál. A magyarok Bpstre vonulnak
25	Mihályfalvi értekezlet
26	Első csata Komárom alatt
27	Nesselrode körlevele
28	Damjanics lábát tőri
29	Melenctei győzelem
30	Perczel Beccerekre megy

MAJUS.

MAJUS.

1849 május		1848-iki események
1 K	Filep Jak.	István nádor és Batthyányi Bécsbe mennek Nagy-szebeni tüntetés
2 Sz	Zsigmond	
3 Cs	Ker. feltal.	
4 P	Florián	
5 Sz	Gothárd	
6 V	Miser J. o.	Ferd. rendelete István nádorhoz Ferd. felmenti Mészáros állásától Báni értekezlet Zágrábban
7 H	Stanisz.	
8 K	Ésasiás	
9 Sz	Gergely	
10 Cs	Isidor	
11 P	Adolf	Léderer Budán macskazénét kap István nádor rendelete Horvát felirat a felséghez
12 Sz	Pongrácz	
13 V	Servác	Szerb népgyűlés Karloviczon István n. rendelete Jellasicshoz Karloviczi szerb gyűlés határozata. Balázsfalvi gyűlés
14 H	Bonifac	
15 K	Zsófi	
16 Sz	Nep. János	Batthyányi felhívása a honfiakhoz Szerbek kiálltványa az oláhokhoz A nép emlékirata Budapesten a miniszterelnökhöz A miniszterelnök védelemre szólítja a székelyeket
17 Cs	Aldozó cs.	
18 P	Potentia	
19 Sz	Sibilla	
20 V	Anasztasia	A magyorsz. románok a magyar kormánynak bizalmat szavaznak
21 H	Prudentia	
22 K	Ilona	Nagy népgy. és adakozás Pesten Jellasics a turmezei őrsüket lefegyv. Zavargás Bécsben
23 Sz	Desidér	
24 Cs	Janka	
25 P	Orbán	
26 Sz	N. Fülöp	
27 V	Püsköt	
28 H	Pünköszt F.	A Württemberg huszarak haza szöknek. Népgyűlés Kolozsvárt Erdélyi tartományi gyűlés Kolozsvárt az uniót kimondják
29 K	Miksa	
30 Sz	Ferdinánd	
31 Cs	Petronella	

Nap	1849-iki események
1	Görgei Ármin Czetzalga űzi az osztrákokat Az új miniszterium megalakul
2	
3	Temesvári kirohanás
4	Görgei Budavár ostromát megkezdi Arányi őrnagy győzelme Oraviczánál
5	
6	Drágos békét köt Jankuval
7	Percezel győzelme Uzdinnál
8	Károlyi győzelme Fehér-Templomnál
9	Hatvani első veresége Abrudbányánál
10	Ütközet Batinánál
11	Bem győzelme Malkovszky fölött
12	Bem győz Titelnél
13	Az oroszok betörnek Magyarországra A miniszterek felesküznek Hentzi Budapestet bombáztatja
14	
15	
16	Görgei löveti Budavárát. Bem Orsovára megy
17	Első roham Buda ellen
18	A kora. órást tesz az orosz betörés ellen
19	Hatvani 2-ik megveretése
20	Welden felhívása
21	Budavár bevétele
22	Görgei kitüntetése. Támadás Titelnél
23	
24	Percezel Vilovánál meghátrál
25	Pétervárad megrohanása
26	Beke az oláhokat megveri
27	Dévat a császáriak feladják
28	Görgei hadügyminiszter Debreczenben
29	
30	Haynau főhadparancsnok lesz
31	Az országgyűlés elnapolása

JULIUS.

JULIUS.

1849 július		1848-iki események
1 V	Áron	A bécsi korm. Jellasicsnak 150 ezer frtot küld
2 H	Sar. B. a.	
3 K	Kornella	
4 Sz	Ulrik	
5 Cs	Sarolta	Az országgyűlés megnyitattik A zágrábi tartom.-gy. kiálltványa Hrabovszki-budai hadp. lesz
6 P	Lucréczia	
7 Sz	Eszter	
8 V	Luiza	Eötvös felhívása
9 H	Erzsébeth	A képviselőház elnököket választ A képviselőház 200 ezer fegyverest ajánl meg. Verseczi győzelem
10 K	Amália	
11 Sz	Eleonora	
12 Cs	Henrik	
13 P	Margit	
14 Sz	Karolina	
15 V	Apost. o.	Ecska harcz a szerbekkel.
16 H	Valter	
17 K	Elek	Földvári győzelem a szerbekben Az erdélyi tart. gyűlés bezárása Jellasicsot a szerbek ünneplik
18 Sz	Emilia	
19 Cs	Mariana	
20 P	Illyés	
21 Sz	Paul	
22 V	Mária mag.	A szerbek Pancsovát elfoglalják
23 H	Apollónia	
24 K	Krisztina	
25 Sz	Jakab	
26 Cs	Anna	
27 P	Berthold	
28 Sz	Drusiánna	
29 V	Mártha	Béke kísérlet Jellasicscsal
30 H	Abdomiás	
31 K	Ignác	

Nap	1849-iki események
1	Mészáros altábornagy lesz. Haynau felállítja a vértörvényszéket
2	Szőnyl csata Uzoni győzelem. Gábor Áron elesik
3	A oroszok Debreczenig nyomulnak.
4	A fővezérség Görgeire visszazáll. Temesvár ágyúztatása.
5	Ütközet Kükösnél.
6	Vetter győz Ottinger felett. Vasvári elesik a mariseli havason
7	Kozmatelkén veszített csata
8	Percezel új hadserege
9	Gyulafehérvári kirohanás.
10	Komáromi és besztercezi csaták
11	Bach kinevezése
12	Kossuth Szegedre érkezik. Fogarasi csata.
13	Nagy-sajói ütközet
14	Aulich hadügyminiszter lett. Váci csata első napja. Hegyesi csata
15	Váci csata
16	Görgei elvonul Vácraól. Szeretfalvi ütközet
17	Váci csata 3-ik napja
18	B-Gyarmati csatározás
19	Rüdiger levele Görgeihez
20	Turai ütközet
21	Bem Moldvába indul. Szegedi országgyűlés
22	Görgei válaszol Páskievicsnek
23	Harsányi, Szász-régeni ütközetek
24	Görömbölyi ütk. Görgei levele Rüdigerhez
25	Miskolci ütközet
26	Csatározás Tisza-Fürednél
27	Gesztyeli ütközet
28	Nemzetiségi törvény megalkot sa
29	Tasnádi csata
30	Szt.-Péteri ütközet Csongrádvar felégetése
31	Segesvári csata

1849 junius		1848-iki események
1 P	Nikodem	Budán a sorkatonaság az alkotmányra megesküszik
2 Sz	Olivér	Oláh lázongás Mihályfalván
3 V	Sz. Hár.	A szerbek fegyverkeznek
4 H	Kárpáczius	A brassói választók az unio mellett nyilatkoznak
5 K	Bonifacius	Jellasics beirtatása
6 Sz	Benignus	Zágrábi tartománygyűlés
7 Cs	Urnapia	
8 P	Medárdus	A hivatalos Közlöny megindul
9 Sz	Gebhárd	Czéhi szabályzat módosítása
10 V	Margit	Jellasics hivatalából letétetik
11 H	Barnabás	Az unio-törvény szentesítettik
12 K	Basilides	atonai vérengzés Budapesten
13 Sz	Tobias Ant	arlovizi ütközet
14 Cs	Eliséus	atonai kinevezések
15 P	Vida Vitus	Szemere felhívása
16 Sz	Justina	Az osztrákok a magyar pénzjegy ellen
17 V	Adolf	Az erd. kancellária feloszlik Ferdinánd kiáltványra
18 H	Arnold	A románok az unio ellen kérel.
19 K	Alajos	Jellasicsot a király megfeddi
20 Sz	Luiza	képviselőválasztási vérengzések
21 Cs	Gyárfás	Zágrábi gyűlés
22 P	Rákbel	A fehértemplomi hadi készlet átadatik a szerbeknek
23 Sz	Basilius	
24 V	Ker. J.	Varloviczai fegyverszűnet
25 H	Guelimus	Papi kinevezések Ferd. által
26	Ján. és Pál	Ujvidéki vérengzés
27 Sz	László	János fhg. leir. a horvát bánhoz
28 Cs	Jénémias	
29 P	Péter és Pál	
30 Sz	Theobaldus	A szerbek Szt.-Mihály román községet fejdulják

Nap	1849-iki események
1	
2	Kossuth Pesten kórházat épít a rokkantaknak
3	Szövetség Velenczével. Axente veresége
4	Geringer kinevezés. Páskievics kiáltványa
5	Haynau két magyar őstisztezt felakasztat. A kormány Bud. pestre költözik.
6	Országos béjt
7	Perczel veresége kátynál
8	Sass orosz tbk. Alsó-hubinba érkezik
9	Csanádi győzelme Halmágyuán
10	
11	Femény Farkas az oláhokat Topánfalvára üzi
12	
13	Csornai csata. Kemény legyőzi Jankut
14	Miklós czár megáldja katonáit
15	Vetter altábornagy lesz. Több helyen kisebb csatározás
16	Zsigárdi csata. Kemény Zalathnáról visszavonul
17	Grotenhielm Erdélybe tör
18	Kossuth és Bem érkezelete
19	Az oroszok támadnak Lófalunál
20	Peredi ütközet. Héthársi csata
21	Ütközet Görgei és Wohlgemuth közt
22	Borgó-prundi csata
23	Az oroszok Eperjesre nyomulnak. Somosi ütk.
24	Gyulafehérvári csata. Bpest egyesítése
25	Óbecsei ütközet
26	Haditanács Bpesten. Haynau jösol
27	Vécei Aradot beveszi. Borgói ütközet
28	Altórfi és győri ütközet
29	Haynau tiltakozik a magyar pénz ellen
30	3 tbnok. Görgeinél komáromban

AUGUSZTUS.

AUGUSZTUS.

1849 augusztus		1848-iki események
1 Sz	Vasas sz. P.	A szerbek veresége Verbásznál
2 Cs	Portiunk.	Rajacsics érsek elmozdittatik. Fehértemplomi csata
3 P	Eliésér A.	Járkováci csatározás
4 Sz	Domokos	
5 V	Sz. H. b. a.	Első magyar bankjegyek
6 H	Ur szin v.	Neusina elfoglalása
7 K	Kajetán	
8 Sz	Czirják	Válaszfelirat a királyhoz
9 Cs	Rolánd	
10 P	Lőrincz	Castiglion Járeknél a szerbeket visszaveri
11 Sz	Tiberius	
12 V	Klára	A szerbek veresége Verbásznál
13 H	Ipoly	Fer. l. visszaveszi a kormányzást
14	Ózséb	Ferdinánd leirata
15 Sz	N. b. assz.	
16 Cs	Rokus	
17 P	Gáspár	Két oláh agit. elfog. F.-Templom, Taras és Szt.-Tamási csatározások
18 Sz	Ilona	
19 V	Sz. H.	Fehértemplomi győzelem
20 H	István kir.	Magyarországi és osztrák ezredek kicserélése
21 K	Bernhárd	Perczel árulással vádolja a vezérséget
22 Sz	Alfonus	
23 Cs	Zakariás	A szerbek Ujmoldvát elfoglalják
24 P	Bertalan	A képviselőház 61 mill. kölcsönt szavaz meg
25 Sz	Lajos	
26 V	Sz. H	Bethly kinevezése. Ó-kéri csata
27 H	Tufus	Ó-Moldvai győzelem
28 K	Agoston G.	Bathányi és Deák Bécsbe indul
29 Sz	János fej.	Vereség Istvánföldnél
30 Cs	Béniámin	Fehértemplomi harc
31 P	Rajmund	Fiume elfoglalása

Nap	1849-iki események
1	Szászsebesi és bükszádi ütközet
2	Debreczeni csata
3	Alapka győz az osztrákok fölött. Uj-szegedi ütközet
4	Csatározás Makónál
5	Szeben bevétele. Szőregt elfoglalja Haynau
6	N.-szebeni veszített csata
7	Boczkó panasza
8	Losonczi feldúlása. Lugosi egyezkedés
9	Temesvári ütközet.
10	Hárdi tanács Görgei fővezér lesz. Ságbi ütk. Miniszter-tanács. Görgei dictator. Kossuth Aradot elhagyja
11	
12	Stein tbk. veresége Szászsebesnél
13	Világosi fegyverletétel
14	Déva fölrobbantása
15	Lugosi ütközet
16	A déli hadsereg feloszlik
17	Arad feladása. Kossuth az országot elhagyja.
18	Déval fegyverletétel
19	Bánfiúnyadi ütközet
20	Káransebesi fegyver letétel
21	Komáromba táborkövet megy
22	Vécsey a fegyvert leteszi Boros-Jenőnél
23	
24	Mehadiai ütközet
25	Vognner ezredes Magyarországot elhagyja
26	Zsibói fegyverletétel
27	Görgei kegyelmet kap
28	
29	
30	Az oroszok kivonulnak az országból
31	

1849 október		1848-iki események
1 H	Remigius	Batthyány visszavonul
2 K	Vorád	A szaszok emlékirata
3 Sz	Faustus	A b. Récsény-féle híros manifestum
4 Cs	Ferenccz	Táczai győzelmes csatája Görgeinek
5 P	Atlián	Róth előhadda megadja Bánátnál m.
6 Sz	Frigyess	A bécsi forradalom kitör.
7 V	Just.	A képv. ház b. Récsény ellen közkezeslet határoz. Róth és Philippovics a fegyvert leteszli
8 H	Brigitta	Új kormány. Köszönet a bécsieknek
9 K	Dénés	Karloviczi szerb gyűlés
10 Sz	Gedéon	A bécsi demok. egylet felszólítása
11 Cs	Brucgárd	Báránál az oláhok szept. vetnek
12 P	Maximilián	Csatározás Nemes-Kérnél
13 Sz	Kálmán	Theodorovics táborával osztrák földre menekül
14 V	Kalig.	Török-becsei harc. Ó-becsei győz.
15 H	Terézia	Tereimacsata. A képv. háza magy. sereget haza rendeli
16 K	Gál Apátúr	A ház szervezi a hadsereget
17 Sz	Florentina	Agyagfalvi gyűlés
18 Cs	Lukács	Letenyei győzelem
19 P	Ferdinánd	Kossuth a felundant táborba indul
20 Sz	Vendel	hiszenydi mézjárás
21 V	H. Orsolya	Felhívás lengyel légio alakítására
22 H	ordula	Ferdinánd utolsó felszólítása
23 K	S. ap Ján.	Uj-Arad elfoglalása
24 Sz	Rafaél	Angyalkúti csata
25 Cs	ispinus	Nagyalkúti győzelem. Zalutna puszt.
26 P	Dem ter	A vársoldati oláhok szept. vetnek
27 Sz	Sabina	Csombordi Csata. Za-rándi véreng.
28 V	im. J	Bogdánházi csata. A magy. sereg Ausztriába lép
29 H	Narcissus	Koszoltnai vereség
30 K	Zenobia	Schwechati csata
31 Sz	Farkas	Bem Magyarországára menekül

Nap		1849-iki események
1		
2		Komárom átadása
3		
4		
5		
6		Batthyányt főbeldönti. Aradi vésnap!! 13 vértanu
7		
8		(Az 1849. év története a
9		gyásznappal véget ér)
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		
26		
27		
28		
29		
30		
31		

DECEMBER.

1849 december		1848-iki események
1 Sz	Oszkár	Bem Erdélyben fővezér lesz
2 V	Aurél	Ferdinánd és Ferenccz király a trónról lemond. Zami győzelem
3 H	Ferenccz	köpcesényi csatározás
4 Borbála		Aradvár megtámadás
5 Sz	Abigail	Tomassovác ostroma
6 Cs	Miklós	A két ház zártilése a trónörökös tárgyalásban
7 P	Ambrus	Ferenccz József, trónra lépte törvénytelennek mondatik ki
8 Sz	Bold. a. f.	Adót szavaznak meg
9 V	Adv.	öpeczi csata
10 H	Judit	Várhegyi csata
11 K	apientia	udameri ütközet Budatini csat.
12 Sz	Ottília	Alibunári győzelem. Felső-Rákossal
13 Cs	Luca	Gál sándor győz
14 P	Nikasius	imunich betör
15 Sz	Ignác	Jarkováci csata
16 V	Ananiás	Parndorf-köpecsenyi csata. Nagyszombatii viadal
17 H	Lázár	Aradváros bombáztatása
18 K	Etelka	Mosonyi ütközet. Börvényi csata
19 Sz	Ábrahám	Beothy erdélyi biztos lesz. Csusai ütközet
20 Cs	Amon	Szurduki csata
21 P	Tamás	Az olasz korm. elismeri Magyarország függetlenségét
22 Sz	Zeno	Miklósvári csatározás
23 V	Gyözö	Bem győzelme Deónsánál
24 H	Ádám	Hidvegyi vereség
25 A	Kardoson	Bem bevonul Kolozsvárra
26 Sz	István vér.	
27 Cs	János ev.	Bem kiáltványa
28 P	Apro szen.	Bébolnai és szikszói ütk. Árapattai szerződés
29 Sz	Jonathán	Bethleni csata
30 V	Dávid	Moóri ütközet
31 H	ylvester	A korm. Debreczenbe megy. Bem Naszódot elfoglalja

1848-iki év története a gyásznappal véget ér

Január	Február	Március	Április	Május	Június
1. J. J. J. J.	2. K. K. K. K.	3. Sz. Sz. Sz. Sz.	4. Cs. Cs. Cs. Cs.	5. P. P. P. P.	6. Sz. Sz. Sz. Sz.
7. V. V. V. V.	8. H. H. H. H.	9. K. K. K. K.	10. Sz. Sz. Sz. Sz.	11. Cs. Cs. Cs. Cs.	12. P. P. P. P.
13. Sz. Sz. Sz. Sz.	14. V. V. V. V.	15. H. H. H. H.	16. K. K. K. K.	17. Sz. Sz. Sz. Sz.	18. Cs. Cs. Cs. Cs.
19. P. P. P. P.	20. Sz. Sz. Sz. Sz.	21. Cs. Cs. Cs. Cs.	22. P. P. P. P.	23. Sz. Sz. Sz. Sz.	24. V. V. V. V.
25. H. H. H. H.	26. K. K. K. K.	27. Sz. Sz. Sz. Sz.	28. Cs. Cs. Cs. Cs.	29. P. P. P. P.	30. Sz. Sz. Sz. Sz.
31. V. V. V. V.					

1848-49. évi történeti események

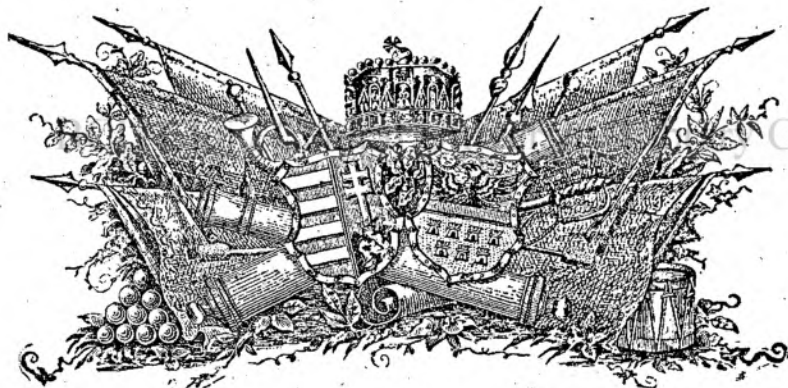
Július	Augusztus	Szeptember	Október	November	December
1. Sz. Sz. Sz. Sz.	2. V. V. V. V.	3. H. H. H. H.	4. K. K. K. K.	5. Sz. Sz. Sz. Sz.	6. Cs. Cs. Cs. Cs.
7. P. P. P. P.	8. Sz. Sz. Sz. Sz.	9. V. V. V. V.	10. H. H. H. H.	11. K. K. K. K.	12. Sz. Sz. Sz. Sz.
13. Cs. Cs. Cs. Cs.	14. P. P. P. P.	15. Sz. Sz. Sz. Sz.	16. V. V. V. V.	17. H. H. H. H.	18. K. K. K. K.
19. Sz. Sz. Sz. Sz.	20. V. V. V. V.	21. H. H. H. H.	22. K. K. K. K.	23. Sz. Sz. Sz. Sz.	24. Cs. Cs. Cs. Cs.
25. P. P. P. P.	26. Sz. Sz. Sz. Sz.	27. V. V. V. V.	28. H. H. H. H.	29. K. K. K. K.	30. Sz. Sz. Sz. Sz.
31. Cs. Cs. Cs. Cs.					

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Egyúttal a Kolozsvárt létesített 1848—49. orsz. ereklye-múzeum, Abony városi, alsófejérmegyei, bácsmegyei, Baja városi, szolnokdobokamegyei, brassói, budapesti, csongrádmegyei, fehér-megyei, gömörmegei, hontmegyei, kolozsvári, marosvásárhelyi, szabolcsmegyei, szentesi, tolnamegyei, tordai, torontálmegyei, török-becsei, vasmegyei honvéd-egyletnek, valamint a kolozsvári márcz. 15. állandó bizottság, a Kossuth-bizottság és Vasvári-kör hivatalos közlönye.

SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁG:

Szigethy Miklós ezredes, Végh Bertalan ezredes-alelnökök Esterházy Miguel gr., Finály Henrik dr., Gámán Zsigmond, Gyarmathy Mikós, Huszár Sándor br. Kőváry László, Martin Lajos dr., Sárkány Ferencz, Szabó Sámuel és Szász Gerő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KUSZKÓ ISTVÁN.

az ereklye múzeum őre.

Szerkesztőség és kiadóhivatal, hozzá a lapot illető minden küldemény intézendő: Kolozsvárt, Széchenyi-tér 27. sz. Orsz. Tört. Ereklye-Múzeum helyiségében.

Kolozsváriak előfizethetnek s hirdetések is adhatnak fel a kihordónál vagy pedig Böckel Károly főtéri s a Közművelődés-nyomda beltorda-útczai üzletében.)

→ **Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.** ←

Ára negyedévre 1 frt. — Külföldre 1 frt 25 kr.

A lap az első számtól megrendelhető. — Diszes borítékba kötve az I. évfolyam ára 5 frt.

TARTALOM:

	Oldal
Orsz. Ereklje-muzeum Kolovsvárott. Irta Lövey Klára.	89—90
Báró Jósika Miklós hamvainak hazaszállítása.	90—91
Tárcza:	
A „Sánta huszár naplója. (2. közlemény).	91—92
Adatok és helyreigazítások a brassói fellegvár 1849. évi ostromának leírásához.	92—93
A magyar szent korona elásása Orsován. Házmán Ferencztől	93—94
Halálozások:	
Cséfalvai Cséfalvy Alajos. — Miklós Gyula. — Saáry István. — Kópataki Steinbach Ferencz. — Svidniczky János. — Tajthy Timót. — Hornoki Vukovich László.	
XXII. Társas estély.	100
Különfélék:	
Gyűjtés a szeghegyi honvédemlékre. — Arad kegyelete. — Klapka emléke.	
A szabadságharcz napjainak története. (Képekkel).	96
„Történelmi Tárcza-Napló.“	98—100

BORITÉK TARTALMA:

Szerkesztői üzenetek. — Kossuth Lajos emléksobrára — Az „1848—49. Történelmi Lapok“-ra egész évre előfizettek. — „Történelmi Tárcza-Napló“ a Kossuth-szobor javára. — Az „1848—49. Történelmi Tárcza-Napló“. — A „Sánta huszár“ naplója — Képek a szabadságharczról a milleniumra. — Kérelem emigránsainkhoz. — Megvételre keresett hirlapok. — Hirdetések.

Szerk. üzenetek.

B. T. Budapest. A „Memorandum“ tárgyalása benünket is hátráltat. Minket ugyan közvetlen nem érdekel, de érdeklí a közönség nagy részét s e miatt sem a mitárgyaink leletti értekezés sem gyűlézés, sem munka nem kezdeményezhető. A levél szétküldése is ennek végeztére marad, valamint a másik javaslat közzé tétele is.

K. J. A pontos megjelenést a jelenre is és a jövőre is biztosítottuk. Ha elmarad a lap, kérjük reklamálni.

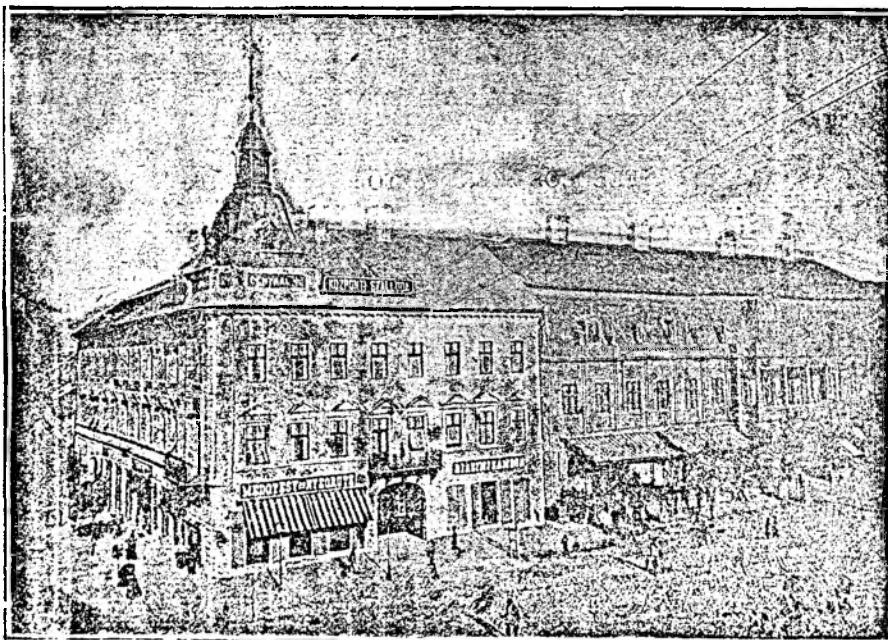
H.-nak. Az utóbbi hónapokban készítettünk vagy 20 arczképről metszvényt, sorra vesszük most őket. Az ön által óhajtott kép is jönni fog köztük. Óhajtanók mi valamennyi képet még a tulajdonosok életében kiadni, de ez csak egyesült erővel való támogatás mellett volna lehetséges E tárgyban is szót teszünk a jövő bizalmas levelünkben.

Nemzeti Hirlap. A Sánta huszár naplójának írója nem Házmán Ferencz.

Kossuth Lajos emléksobrára Adjon mindenki annyit, a mennyit jó szívvvel adhat. A pénzt az érkezés napján takarékpénztárba helyezzük, hogy kamatokban is növekedjék a tőke. Az adományokat a „Történelmi Lapok“ hasábjain nyugtázzuk. Itt legkönnyebben megtalálja az

NAGY GÁBOR

Központi szállodája, étterme és kávéháza
KOLOZSVÁRT.

a Bánffy-palota mellett, a város központján, 36 utcára nyíló szoba a legmodernebb, egészen új berendezéssel, kilátással a főtérrre, a goth székesegyházra és három főutczára.

Telephon összeköttetés. Társas- és magánkocsi-közlekedés minden vonathoz.

Mérsékelt szoba-árak. Minden szobában árjegyzék. Tisztaság és pontos szolgálatra kiváló gond van fordítva. Kávéház, nyári és téli étkező helyiségek. Nagy díszterem, mely bálok, társas étkezések, felolvasások és hangversenyek tartására alkalmas.

Utazóknak a legkényelmesebb lakás.

tisztán hazafiúi szeretetből azon gondolat érlelődött meg bennem, hogy az Orbán Balázs művében hiányzó adatokat most utólag pótoljam.*

1849 június 20-án reggel,** midőn Lüders orosz tábornok a tömösi szorosból Brassó felé nyomult, a fellegvár kapuja még nyitva volt és a városból még egyes hönvédek a vár felé vonultak. Mi pedig a várban várva vártuk hogy a tömösi szorosból visszahuzódó csapatból egy osztály gyalogság a vár védelmére fog felsietni, mert tudtuk, hogy ilyen rendelet létezett.

Azonban június 20-án d. e. 10 óra tájt az akasztófa hegy alatti országúton néhány sötétszínű lovas pillantottunk meg, kiknek nem lévén huszár formája, nem bírtuk ki találni, hogy milyen lovasok. Ismét néhány lovas tünt elő, a kik egy lovas megrohantak s azt az egylovas néhány percnyi védelem után foglyokká ejtették. A mint azután mind közelebb jöttek, megláttuk a lovasok dzsidáit is. Most már tudtuk, hogy azok kozákok. Az említett akasztófa domb mögül mind több-több orosz csapat bukkant elő. Most már tisztában voltunk, hogy magyar segédcsoport már nem jöhet felénk, miután az oroszok jöttek azok helyett, a kiket vártunk.

Erre *Zilinszky**** várparancsnokunk, egy volt osztr. nyugdíjazott főhadnagy, betegnek jelentette magát s a várban levő legidősb gyalogsági százados Tóth Samu vette át, Kiss Sándor ezredestől vett rendelet alapján a várparancsnokságot. Tóth Samu azonnal felhuzatta a hidat és eltorlaszoltatta a bejáratot. A várórség akkor így állott:

A zarándi ütégnek fele 39 tüzérrrel, négy nagy vas várágyúval, melyekkel mi soha sem gyakoroltunk. Továbbá a 126-ik csángó zászlóaljából 80—90 honvéd. Az én ágyum a várkaputól jobbra a délnyugati bástyán állott a várossal szemben. Alig hogy a várkapu bejáratát eltorlaszoltuk és mi ágyuinkat actióra elkészítettük, az ó város hosszu utcájának alsó végén erős *vivat* kiáltásokat és nagy lármát hallottunk, a mely mind közelebb, közelebb hallatszott. Arra néztünk és mintegy 20 kozákok pillantottunk meg s ezek közepén Hayde báró őrnagyot a Windischgrätz szvalizerekkel, kik a hosszu utcán, mintán Bolonya külvárost a mezőn megkerülték, a belváros felé ügettek hogy a szászoknak az oroszok bejövetelét hírül adják.

Én ágyumat azonnal kartácsesal megtöltve az ó város végétől az az a luth. temetőtől a klastrom-utca kapujáig terjedő tere irányoztam és lesben vártam a kis csapatot, hogy mire lövés irányába jő, egy lövéssel összemorzsoljam. A csapat a jelzett tere érkezvén, elsütöttük az ágyut, de legnagyobb bámulatunkra az egész csapat a klastrom-utca kapuján a belvárosba vágatott. Egy hajszála sem görbült meg a kozákoknak, mert föllöttük löttünk el. Egymásra nézve nem voltunk képesek azt a rossz lövést megmagyarázni...

Ezután mind több-több csapat bukkant elő az akasztófa domb mögül. Én tehát ágyumat a várkapu baloldali sarkán levő bástyába helyeztem el, minthogy az orosz tábor már a nevezett domb alatt állott s ott tábort ütött. Az idő dél felé járhatott, midőn egy zászlóalj gyalogság, dobszóra tömeget képezett s mintha Brassó fellegvárában nem is lett volna ellenségük, a tömösi ut jobb oldalán fekvő szántó földeken Bolonya külváros felé nyomult. Mi mindannyian ágyuinkat golyóval töltöttük meg s azokat az előnyomuló zászlóalj felé irányoz-

tuk. Midőn azon zászlóalj célirányba érkezett, ágyuinkat elsütöttük, hogy most legalább felét összetörjük...

Az a zászlóalj talán nem is tudta hogy mi a várban vagyunk.

Lövés után a lövések eredményét vizsgálva, legnagyobb bámulatunkra azt láttuk, hogy valamennyi golyó a zászlóalj háta mögött 10—15 méternyire a földet felturta s csakis porfelleget csinált. A zászlóalj erre a bolonya külvárosi házak alá szaladott és mi nem lőttünk reá többet...

Nem tudtuk megmagyarázni ezen rossz lövéseket, mert mi nem voltunk ilyen rossz lövők s aztán józanok is voltunk. Ilyen nagy tömeget a csatákban soha sem hibáztunk el. Ezután a zászlóalj körül fogta Bolonya és Gácsmajor külvárosokat és egyes lövéseket intéztek felénk, de ágyúval egyes emberre lődözni nem lévén szokás, mi sem löttünk. *Az oroszok az első napon, június 20-án ágyúval reánk egyszer sem lőttek.* Mi azon napon estig azzal mulattattuk őket, hogy éltettük a szabadságot s többször a melvére fölgorva, kimondhatatlan részünket mutogattuk nekik. Azonban egy *Hoffman* nevű tüzér megjárta, mert egy ilyen posztóban, a térdén puszkagolyóval megsebesítették, minek következtében *Wrátil**) hadnagy a felugrást szigorúan betiltotta. *Hoffman* később a brassói kórházban teljesen meggyógyult.

(Folyt. köv.)

A magyar szent korona elásása Orsován.

A szabadságharc történetének egyik legérdekesebb epizódja Szent István koronájának és a királyi jelvényeknek 1849-ben Orsován történt elásatása. Ebben a történelmi nevezetességű dologban négy férfi vett részt: *Szemere* Bertalan miniszterelnök, *Házmán* Ferenc államtitkár, *Lórádi* Ede és *Grimm* honvédtisztek. E két utóbbi Törökországban pusztult el, *Szemere* 1869-ben halt meg Párizsban. Valamennyiüket *Házmán* Ferenc élte túl, a ki mint mult számunkban közöltük apr. hó 9-én fejezte be élete pályáját, 84 éves korában Budapesten.

A szent korona elásatásának és újra megtalálásának hiteles története még ma sincs megírva.

Házmán Ferenc, az utolsó szemtanu hagyatékában erre vonatkozólag becses kéziratra akadtak. *Házmán*, a ki teljes világeletemben igen szűkszavu, zárkózott ember volt, *Kornel* fiának lediktálta a korona elásatásának hiteles történetét. Ezt az érdekes leírást a „Vasárnapi Ujság” idei 16 száma után közöljük itt egész terjedelmében:

„1849 augusztus 12-én érkeztem Orsovára és az ottani vendéglőbe szállottam.

13-ikán este felé *Fokner* József ezredes ur hozzám fordult, mint a kit, az ott tartózkodott menekvők között hivatalos rang szerint hivatottnak vélt, hogy neki tanácsot, illetőleg utasítást adjon. Előadván, hogy *Török* János őrnagy urtól levelet kapott, melyben tanácsolja, hogy tekintettel arra, hogy az ő csapata az ottani viszonyok és vélelmek folytán a fegyvert lerakni készül, neki is hasonló eljárást tanácsol: kérdést intézett hozzám, vajjon ily körülmények közt mi a teendője

Figyelmeztettem, hogy a kormány tagjai, kiknek megérkezése minden nap várható, jelen nincsenek. Szerintem kötelessége csapatait védelmi állásban tartani addig, míg a megérkezők felelősségükhöz képest intézkendnek.

Tudtam, hogy ha *Kossuth* Lajos kormányzó nem

*) *Wrátil* Domokos tüzérségi parancsnok főhadnagy. Koós.

* A *Kováry* J. adatait pedig helyreigazítsam.

** D. e. 10 óra tájt Koós

*** Nem *Zilinszky*, hanem *Szidlovsky* őrnagy volt annak neve Koós

is, Szemere Bertalan és gr. Batthyány Kázmér miniszterek minden esetre Orsovára jönnek.

Augusztus 14-én Szemere Bertalan megérkezett Orsovára s a vendéglőbe szállott, hol a Fokner ezredes urral fentebb érintett találkozást és eredményét be is jelentettem neki.

Augusztus 15-én Szemere Bertalan közlé velem, hogy egy ládája van tele okiratokkal, melyek a szabadságharc előzményeire és lefolyására vonatkoznak és alapját fogják képezni azon történelmi munkának, melyet megírni szándékozik, miért azon ládát ideiglenesen biztonságba kívánja helyezni. Ezt eszközlésbe is vette és úgy hajtotta végre, hogy Lóródi Eduard, Grimm és miután magam részt venni nem akartam, egy negyediknek segítségével (ki, miután a kérdést kerülni akartam, Hajnik Pál vagy Lewerth lehetett) az augusztus 17-ik és 18-ik közötti éjjel a vendéglőtől nem távol eső elhagyott ház egyik szobájában elásta.

Augusztus 18-ikának reggelen Lóródi beszólt hozzá, felszólítván, hogy kisérjem el. Elvezetett azon házhoz, melyet nem ismertem, mondván, hogy ott ásták el a fontos irományokat tartalmazó ládát, melyről én már akkor tudtam, hogy a koronát és a koronázás jelvényeit tartalmazza.

Az említett szobába lépve, azonnal észrevettem, hogy újabb ásatások történtek mit Lóródi is megütközve felismert.

Visszatérve, Szemerével találkoztam és figyelmeztettem, hogy a rejték hely nem kellő számítással volt megválasztva, a hová oly kincs, mely az országé, elvala rejtendő.

Szemere megkomolyodott. „Tudom, — úgy mond, — mire célozol; elég aggodalmam volt már e ládával Republikánus létemre tartalmát úgy is nagyra már nem becsülhetem, darabokra töröm s a Duna mélyébe sülyesztem.“

Erre azt válaszoltam: Most és itt politikai érzésekről és véleményekről nem lehet szó; e láda tartalma a nemzeté. Mit és miként fog nemzetünk határozni a jövőben, nem tudhatjuk; de bármiként fejleszse sorsát az idő, jöhet alkalom, a mikor ez a kincs hidat és zálogot képezhet oly kiegyezésre, melyet maga megnyugtatóra felhasználhat, mert Szent István koronája az ország történelmében mindig fontos és nagy szerepet vitt és én annak megsemmisítését szerencsétlenségnek tartanám.“

Miután Szemere szándékához még mindig ragaszkodott, figyelmeztettem, hogy számosan vannak itt kikeről felteszem, hogy velem együtt annak végrehajtását akadályozni fognak s azért tanácsos, hogy a korona addig bármi rejthelyen biztonságba helyeztessék.

„Am legyen, — mondá Szemere, — de már most e ládát azonnal biztosítani kell.“

Ennek következtében Lóródival helyet kerestünk, lehetőleg olyat, a melyre a kulturális fejlemények és változások nem terjednek. Választásunk azon területre esett, a melyen ma a korona-kápolna áll, és azonnal hozzáfogtunk a végrehajtáshoz.

Augusztus 18. és 19-ike közti éjjel a láda közbejöttem nélkül a már említett helyről ki lévén emelve, Szemere neulitschenika-féle kocsijára tététt és a vendéglő udvarán, a kocsis ülését képezve, augusztus 20-áig észrevétlenül megmaradt.

Időközben néhány munka-szerszámot szerezvén, gondoskodni kellett, hogy még a kocsisnak szüksége is elháríttassék.

A vendéglőben levő számos menekvő között volt Egressy Gábor is, kinek négy lova lévén, azokat eleladni

szándékozott. Beszéltem vele, hogy talán Szemere hajlandó lenne azokat megvenni, mire felkértem, hogy azokat 20-án reggel probára nekem átengedje.

20-án reggel én a kocsis hajtását vállalván magamra Szemere és Lóródi felugrottunk a kocsira és a vendéglő kapuján gyorsan hajtottunk ki. Grimmet a városon kívül, a kocsira felvettük és a kitűzött helyre jutottunk.

Meggyőződést szerezvén arról, hogy észrevétlenül a munkához foghatunk, kiástuk a mélyedést és a nehéz ládát beillesztettük. A porhanyó földet fölötté kiegyenlítettém és az ott talált növényekkel és száraz ágacskaikkal elfedtem azon módon, mint az a körülfekvő területen is észrevehető volt, úgy, hogy midőn széjjel ment figyelő társaimat visszahívtam, azok egyhangulag elismerték, hogy ásatásnak, vagy földszinváltozásnak nyomát sem látják.

A munka így be lévén tejezve, egymásnak ünnepélyes fogadást tettünk, hogy arról, a mit itt végrehajtottunk, valamint a helyről, a hol az történt, senkinek sem szóval, sem írásban közlést nem teendünk és ha közülünk egy vagy több elhalna, az életben maradt gondoskodni fog oly jellemes férfiről, kinek a helyet jelezheti, azon ünnepélyes ígérlet iránt, hogy ő e titok fentartásáról lelkiismeretesen fog gondoskodni addig, míg a nemzet alkotmányos önkormányzását visszanyerendi.

A munka-eszközöket a közellevő iszapos patakban elsülyesztvén, a vendéglőbe visszahajtottunk, a honnan, mint emlékszem, augusztus 24-én az országuton elhaladva, az akkor még oláh, illetőleg török földre léptünk.

Házmán Ferencz

HALALOZÁSOK.

Honvédegyleteket, munkatársainkat és lapunk barátaikat kérjük sziveskedjenek a halálozásokról egy-egy rövid tudósítást írni s a gyászjelentést az ereklye-muzeum számára esetről-esetre beküldeni.

Cséfalvai Cséfalvay Alajos nyugalmazott volt cs. kir. lovassági százados és 1848—49-ik évi honvéd őrnagy, a szabadságharc kiváló bajnoka. a társadalmi élet jeles férfia f. hó 26-án, estéli 8 órakor, élete 90-ik évében, szélhűdés következtében pozsonyban elhunyt. A 90 éves öreg ur délelőtt még a „Toldy kör“-ben a polgári házasságról vitakozott honvédtársaival, egész délután jó kedvű volt, este 6 órakor unokájával a Kossuthnótát énekelte, aztán szeretett leányának egy levelét olvasta, majd hátradőlt karos székében, hogy szundikáljon és elaludt csöndesen észrevétlenül örökre. Vitéz katona volt a ki több csatában kitüntette magát. A honvédség újjászervezésekor ismét szolgálatba lépett s mint százados nyugalomba vonult. Gyászolják: Alsó szt.-mihályfalvi Sigmond Dezsőné szül. Cséfalvai Cséfalvay Elma, Réthei Prikkel Lajosné, szül. Cséfalvai Cséfalvay Izabella, leányai, Alsó szt.-mihályfalvi Sigmond Dezső, országgyűlési képviselő, Réthei Prikkel Lajos, Pozsonyvármegyei árvaszéki elnök vejei. Alsó szt.-mihályfalvi Sigmond Elek, műegyetemi hallgató, Alsó szt.-mihályfalvi Sigmond Emil, joghallgató, Alsó szt.-mihályfalvi Sigmond Andor, joghallgató, Alsó szt.-mihályfalvi Sigmond Alice. Alsó szt.-mihályfalvi Sigmond Dezső, Réthei Prikkel Dezső, joghallgató, Réthei Prikkel Géza, m. kir. honvéd-hadnagy, Réthei Prikkel Bertha, Réthei Prikkel Elma.

Miklós Gyula 1848—49-beli főhadnagy, kir. tanácsos, országos borászati kormánybiztos május 1-én éjjel egy órakor szívzselhűdés következtében hirtelen meghalt.

Miklós 62 éves, korához képest fáradhatatlan tevékenységet fejtett ki ugyyszólván halála órájáig. Azon

este társaságban töltötte az időt és éjfélután jó kedvvel tért haza délibáb utca 33. sz. a lakására. Alig feküdt azonban le, rosszul lett. Ekkor átküldték fiáért, Miklós Ödön földmívelési államtitkáráért, a ki a szomszédban, délibáb utca 29. sz. a lakik. Mire az államtitkár átsietett, atyja halva volt. Halálát államtitkár fián kívül két fia: Gyula orsz. képviselő, Aladár huszárfőhadnagy, a híres lovas s két leánya: Ragályi Béláné és Ottlik Ivánné gyászolja.

Miklós Gyula is a nagy idők tanui közül való. Mint Miklós Ferencz borsodi alispán fia, 16. éves korában csapott fel 1848-ban honvédnek s Világosnál mint főhadnagy tette le a fegyvert; ő volt a magyar hadsereg egyik leghíresebb lovása. A fegyverletétel után mint huszár-közlegény vitték Troppauban. Hogy mit kellett kiállania, bizonyítja az, hogy Troppauban már a császári huszárok két magyar arisztokrata tisztje lelövással fenyegette azt az osztrák tisztet, a ki a fiatal Miklóst kinozni meri. Hogy mennyire lóra termett katona volt, azt meg az mutatja, hogy öt hónap múlva már hadnagy volt a hármashuszároknál Főhadnagy korában Bukovinában megházasodott, azután otthagyta a katonaságot és hazament Borsódra gazdálkodni. Az alkotmányos világ a megyei tisztviselők közé jutatta őt, a koronázáson ő vitte Borsodmegyé zászlaját. 1875-ben, mint az edelényi kerület képviselője a parlamentbe került s ettől fogva kezdődik az ő működése, nem annyira a parlamentben, mint inkább az országos magyar gazdasági egyesületben, a melynek méltatásául a király őt a számára alkotott borászati kormánybiztosi állására kinevezte. Mint ilyen érte meg azt a ritka dolgot, hogy államtitkár fia alárendeltjévé lett volna, ha hatáskörük a miniszteriumban találkozott volna. A gazdasági egyesület borászati és szállószeti osztályának alelnöke volt s mint ilyen legutóbb a Hegyalja rekonstrukciójával foglalkozott. Egy szállótelepítési részvénytársaságot tervezett ebből a czélból, de nagy tervének végrehajtását már nem érthette meg.

A család a halálesetről a következő gyászjelentést adta ki:

„Idősb Miklós Gyuláné szül. buchenthali Dobrovolsky Eugénia a maga és gyermekei Gyula, Ödön, Ilona férj Ragályi Béláné, Róza férj. Ottlik Ivánné és Aladár, ngyszintén menyei: ifjabb Miklós Gyuláné szül. Harkányi Mária, Miklós Ölönné szül. Tóth Jolán, valamint vejei: Ragályi Béla és Ottlik Iván; továbbá unokái: Miklós olán, Miklós Tibor és Miklós Mariska, ifj. Miklós Ödön és Miklós Elenér, Ragályi Ilona és Ragályi Miklós, Ottlik Péter és Ottlik György, nemkülönben testvére Miklós Ida férj. Losonczy Mihályné és sógora Lossonczy Mihály, rokona Jekelfalussy Róza és a nagyszámú rokonság nevébe fájdalomtól megtört szívvel tudatják a felejtethetlen legjobb férj, a legjobb apa, após, nagyapa, testvér, sógor és rokon Miklósvári idősb Miklós Gyula kir. tanácsos, országos borászati kormánybiztosnak, a Vaskorona-rend lovagjának, Kecskemét város diszpolgárának, a „pour le merite agricole“ francia érdemrend tulajdonosa, volt 1848—49-iki honvéd-huszár főhadnagynak, nemkülönben a cs. és kir. 3. huszárezred volt főhadnagynak, az edelényi vál. kerület volt orsz. képviselőjének, Borsodvármegye volt főszolgabírájának, a felső borsodi ev. ref. egyházmegye volt tanácsbírájának stb. stb. munkás élete 62-ik s boldog házasságának 39-ik évében május hó 1-én, éjjel, szívszélbűdés következtében történt gyászos elhunytát. A gyászszertartás ez évi május hó 3-án d. u. 4 órakor történt a délibáb-utca 33. sz. házból. A gyászszertartáson igen nagyszámú előkelő közönség jelent meg.

Ott voltak: Wekerle Sándor miniszterelnök, Bethlen András gróf földmívelésügyi miniszter, Berzeviczy Albert államtitkár. A megboldogult szakminiszteriumának, a földmívelésügyi miniszteriumnak tagjai közül ott láttuk a következőket; Tormay Béla, Rapaics Radó min. tanácsosok, Bernolák Sándor, Teleki Ede gróf, Vöröss László, Máday Izidor, Kovács István, Dehakony Lajos, Balogh Vilmos, Nagy Gábor osztálytanácsosok, Lónyay Ferencz titkár, Bozóky Soma nyugalm. osztálytanácsos, Bedő Al-

bert orsz. erdészeti főfelügyelő, Miller J. kiállítási főmérnök, Ráday Gedeon gr. min. tanácsos, Szerb György, Hoitsy Pál, Bottlik Lajos, Dániel Gábor, Vadnay Károly, Szontagh Pál, Horváth Gyula, Bujanovits Sándor, László Mihály országgyűlési képviselők; Ráday Gedeon gróf, Zoltán tábornok, Ghyczy altábornagy, Liphay Béla br., Gerlóczy Károly h. polgármester, Földváry Mihály alispán, Léway József költő, Borsodmegye főjegyzője, Sélley Sándor rendőrfőkapitány, Gajzágó Salamon, az állami legfőbb számvevőszék volt elnöke, Jekelfalussy Lajos min. tanácsos, Tisza László, Hüttl Tivadar fővárosi biz. tag, Wartha Vincze műegyetemi tanár, Czorda Bódog, a kir. kuria másodelnöke, Vértessy Sándor kuriai bíró, Tóth Lőrincz kurai nyugalm tanácselnök, Reviczky Ambro, Odescalchi Gyula herceg, Jankovich Aurél. Az országos magyar gazdasági-egyesület részéről megjelentek Galgóczy, Károly, Baranyay István, Bálintffy Pál. A vinczellér-képző-intézetek és tanfolyamok részéről képviselve volt: Budapest, Diószeg, Nagy-Enyed, Kecskemét, Pozsony, Tarcal, Tapolcza, Szegzárd, Nagy-Károly. Pécs, Nagymaros. Az országos kaszinó, amelynek a megboldogult tagja volt, szintén több tagja által volt képviselve.

A gyászszertartást Szász Károly ev. ref. püspök végezte, aki az elhunytak a köz- és magánéletben szerzett érdemeit méltatva, nagyszabásu beszédet mondott. A szertartás végeztével a koporsót, a mindenfelől érkezett számos koszorúval együtt, kiszállították a keleti pályaudvarba, ahol a holttestnek Finkére szállítása iránt Ludvigh Gyula min. tanácsos, a magyar államvasutak igazgatója intézkedett.

Sádry István tiszeli, zalamegyei tekintélyes földbirtokos, volt 48-as honvéd, az ottani függetlenségi párt elnöke, 64 éves korában Tiszelen meghalt. Halálát, mely az egész környéken részvétet keltett, nagyszámú és előkelő rokonság gyászolja.

Kőpataki Steinbach Ferencz 1848—49-iki honvéd, marosvásárhelyi országos kórházi ellenőr f. ápril 5-én, d. u. 5 órakor, életének 68-dik évében, hosszas szenvedés után megszűnt élni Gyászolja: Steinbach Borbára, özv. Braun Ignácné; Steinbach Teréz, özv. Tollas Józsefné és gyermekei; Steinbach Sándor, neje: Steinbach Mari és gyermekei; Steinbach Anna, férje: Blahunka Lajos és gyermekei; Steinbach Vilmos, neje: Soós Zefi és gyermekei, mint testvérek, a maguk, valamint néhai Gálfalviné Steinbach Luiza gyermekei: Gálfalvi Ferencz és Luiza, ugy özv. Kőpataki Gyuláné, sz. Harsányi Etel, mint menyje; özv. Müller Jánosné, sz. Kovács Mária, mint sógorasszony. Hogy néhai bajtársunk melyik csapatban szolgált, nem tudjuk.

Svidniczky János 48-as honvédszázados, volt telekkönyvi tisztviselő, Ungvárott 87 éves korában meghalt. A megboldogult a szabadságharc előtt az osztrák hadseregnél szolgált, a szabadságharc után pedig polgári foglalkozással kereste kenyerét. Temetésén ott voltak régi honvéd bajtársai is és külön gyászjelentéssel, valamint koszorúval rótták le bajtársuk iránt a kegyeletet.

Szendrői Török Sándor negyvennyolczas nemzetőr századparancsnok, Losonczon folyó hó 8-án halt meg. Az elhunyt a nagy idők lezajlása után egy ízben Nógrád- vármegye alispánja volt, majd a szécsényi kerület országos képviselője. Az utóbbi időben mint árvaszéki elnök működött. A halál életének 72-ik évében érte utól. A megboldogultat, ki Losoncz város diszpolgára is volt, a mult héten temették el nagy részvét mellett.

Tajthy Timót 1848—49-iki nyugalmazott honvéd-százados folyó évi február hó 17-én, élte 74-ik évében,

Kisvárdán végelgyengülésben elhunyt. Nagy család gyászolja az elhunytat.

Hornoki *Vukovich László* 1848/49-iki honvédszázados, életének 91-ik évében elhunyt Temesvárott Vukovich, ki mint százados végig küzdötte a szabadságharcot, a világosi fegyverletétel után fogságba került, hol másfél évet töltött. Az elhunyttal a Brassoványi-család közeli rokonságban volt. Halála a köztisztletben álló férfinak mély részvétet keltett.

XXII. Társas-estély.

Társas-estélyt rendezett április 15-én este a kolozsvári főúri kaszinóban levő Szilágyi Béla éttermében az a társaság, — a mely minden hó 15-én össze szokott gyűlni. Az estélyen bemutatták legujabban az országos ereklye-muzeumnak adományozott növényleveleket, a miket Dénes Józsefné urnőnek Pap Elek képviselő Turinból Kossuth Lajos halálos ágyáról hozott. Átadták a muzeum örének a gazdák és iparosok kolozsvári helyi szövetkezetének levelét s 10 frt adományát, melyet közgyűlése alkalmából szavazott meg a muzeumnak. A jelenlevők elismeréssel fogadták az adományokat. Több történelmi esemény fölött folyt érdekes eszmecsere s a muzeum ör egy levelet olvasott fel, mely a nagy napokból nevezetes epizódokat világít meg. Az estélyen ott láttuk a következőket: Poszler Gyuláné, Kuzskó Istvánné, Dénes Józsefné, Hóry Béla, Kalmár Antal, Nedoroszték János, Münszter-Ede, Veress Endre, Tanczer Soma, Dénes József, Bocskor Lajos, Poszler Gyula, Éder Mátyás, Esztegár Kristóf, Fülöp Ferencz, Szabó Antal, Kuzskó István. Nedoroszték János a társaság újabb tagjait jelentette be s üdvözölte. A muzeum öre pedig előadta, hogy a mai társas-összejövetellel 2 éves múlt záródik le s a májusi esttel a 3-ik évbe lesz az átmenet. Jelentette egy uttal, hogy a korábbi megállapodások szerint azok, a kik 25 estélyen részt vettek emlékíratot nyernek, melyet a társaság jelenlévő tagjai irnak alá az estélyen sorra kerülő figyelem és ünnepeltetés tárgyai lesznek Szóba került, hogy ez alkalomra kisebb alapítvány tétessék az illetők nevében a muzeum javára, mit elvben elfogadva szabályok előkészítésével bízták meg a jegyzőt. Az estélyen résztvevők 11 órakor oszlottak szét.

KÜLÖNFÉLÉK.

Gyűjtés a szeghegyi honvéd-émlékre. A következő felhívást vettük s közre adjuk, hogy buzdító például szolgáljon más vidéken is. F. évi jul. 13-án lesz 45 éve annak, hogy Szeghegy határában vitéz honvédeink Guyon tábornok vezérlete alatt heves csata után Jellachich seregei felett dicső győzelmet arattak. Seregeink, bár nagy veszteséget szenvedtek, emberfeletti erőt kifejtve szétverték és megválasztották az ellenséget.

Elesett honvédeink nem temették el — mint azt Szeghegy községe akarta — a temetőben, hanem a csatatéren, mivel a törzskar egyik tisztje azt mondta, hogy: „a szabadságért és a hazáért elesett vitézek temettesenek ott el, a hol utolsó küzdelmüket vívták.” És így is történt! A község közelében körülbelül 200⁰ területen 9 nagy sírgödört ástak, és oda temették elvérzett honvédeinket. Ott nyugosznak ők jeltelen sírban és sírjaik kis halmait — már eltünteti az ekevas. — Az nem lehet, hogy a hazáért és jogért elesettek emléke feledésbe menjen. E sírhalmokat, mint szent földet meg kell tar-

tanunk, megőriznünk és örökül átadnunk gyermermeink, unokáinknak, hadd tudják, hogy ha dicső harcra szállnak a hazáért s ha e harcban dicső halált halnak: nem megy feledésbe nevük, hanem áldva fogja tisztelni emléküket a késő utókor is. Mert hisz' az olyan népben, a mely jogért és szabadságért, elesett vitézeit elfelejti, nincs „élni jog, hit és erő!”

A „Szeghegyi Olvasóegylet” áthatva kegyeletteljes hazaszeretettől, azon van, hogy helyreépítse az eddigi mulasztást: keresztül óhajtja vinni, hogy az a hely, hol a honvédek sírjai vannak, a jelenlegi tulajdonostól megvásároltassék, vasrácszattal körülkerítettessék, egy emlékkövel megjelöltessék. egyuttal pedig arról is kíván gondoskodni, hogy e sírhelyek rendszeresen ápoltságban, s a csata évfordulóján, jul. hó 13-án évenként megkoszorúztassanak.

E cél elérésére szükségünk van 3300 frtra.

És pedig: A honvédek sírhelyének megváltására	600 frt
körülkerítésre	750 frt
a sírkő felállítására a felirat vésetés és az alapzati munkákat is beleértve	1200 frt
a kerítésnek a sírhelyhez vezető utnak s magának a sírhelynek fentartása céljából	
szükségelt évenkénti 30 frtot kamatozó	
4% tőkére	750 frt

Osszesen 3300 frt

Ezen összeget gyűjtés által óhajtjuk megszerezni. s mivel semmiféle alap nem áll rendelkezésünkre, azért bocsátjuk ki ezen felhívásunkat, minden nemesen gondolkozó hazafiúhoz, azon kérelemmel, hogy járuljon mindenki tehetsége szerint e költség előteremtéséhez. — Azzal a bizalommal fordulunk pedig minden hazafiúhoz, melyet azon tudat nyújt nekünk, hogy ily hazafias cél megvalósításában a magyar mindég bőkezű volt. Hazafias adományoknak beküldését f. é. aug. hó 1-ig „Rothfuchs János, a honvédsírhizottság pénztárosa, Szeghegyen” címre kérjük a legkegyesebben eszközölni.

Bizonyára nem fogunk csalatkozni. Szeghegy 1894. Január 2-án. Joeckel Henrich elnök. Tormay Gyula. Rothfuchs János pénztáros. Abraham Jakab, Engelberger Benedek, Tausz Fülöp.

Arad kegyelete. Arad város törvényhatósága, mely hazafias érzelmeinek eddig is nem egyszer adta tanujelét, legutóbbi ülésén — mint onnét írják — határozatilag kimondta, hogy az aradi vértanúkról utcákat fog elnevezni. A bizottság Salacz Gyula polgármester előktele alatt tegnapi ülésében már megállapodásra is jutott az elkeresztelendő utcák kijelölését illetőleg. E szerint az Ádám-utcát Aulich Lajosról, az Éva-utcát Láner Györgyről, a fegyver-utcát Török Ignácra, a fürdő-utcát Lázár Vilmosról, a kertész-utcát Pölsenberg Ernőről, a retek-utcát Schweidel Józsefről, a Haszszinger-utcát pedig Leiningen Károlyról fogják elnevezni.

Klapka emléke. A Klapka-emlék bizottsága elhatározta, hogy az alap javára eddig befolyt összeg egy részét a felállítandó síremlékre fogja fordítani, a fennmaradó összeget pedig további gyűjtésekkel gyarapítja, hogy azon Komáromban Klapka emlékéhez méltó szobrot állíthasson. A bizottság felkéri mindazokat, kik e célra gyűjtéseket eszközöltek, hogy a befolyt összegeket a budapest-terézvárosi takarékpénztárhoz (Andrássy-ut 5. sz.) juttassák és erről a bizottságot (Budapest, gyapju-utca 10.) értesíteni sziveskedjenek, hogy ez az adományokat nyugtázhassa. — Mult hó 17-én, mint a tábornok halálának második évfordulóján a bizottság testületileg fogja az elhunyt sírját megkoszorúzni.

utókor, kik voltak azok, kik filléreikkel hozzájárultak a nemzet legnagyobb fiának emlékszobra létesítéséhez.

A gyűjtők névsora s az általuk gyűjtött összeg egy-egy gyűjtő-ívbe vezetve, keretbe foglalva fog őriztetni és nyilvántartatni az Orsz. Ereklye-Múzeumban

Adakoztak A kolozsvári honvédegyület köréből:

a) Münszter Ede ivén Biluska József 2 frt, Macskási Lajos 1 frt, Dali Mihály 1 frt, Farkas Samu 2 frt, Pap Mihály 1 frt, Orosz Károly vámbiztos 2 frt, Böckel Károlyné 1 frt, Rignáth Sándor 1 frt, Szász István 1 frt, Stark Alajos 2 frt, Borbély Mihály 50 kr,

b) Szucsáky Imre gyűjtő ivén Kirmayer Károly 13 frt, Szucsáky Imre 3 frt, Gödny Eszter 1 frt, Székely Dénes 1 frt, Török Miklós 1 frt, Jámber Mihály 1 frt, Kalmár Antal 1 frt, Medvez Károly 30 kr, Klatrobecz és neje 2 frt, Király Gyula 1 frt, Ferenczy Imre 1 frt, a Német szabó társulat 2 frt, Szász Lajos 1 frt, Olaszi József 1 frt, Tauffer János 50 kr, Aradi László 30 kr. Összesen 30 frt 10 kr.

c) Kuzskó István gyűjtő ivén Végh Bertalan 2 frt.

Alady István török becsei honvéd együleti elnök gyűjtő ivén Alady István 1 frt, Papp András 40 kr., Rosenberg Lipót 30 kr, Stoad Mihály 20 kr, Dávid Albert 50 kr, Putnik Ferencz 20 kr., Juhay János 20 kr, Witz Ignác 20 kr, Havlicsek Ernő 50 kr, Károly Ferencz 20 kr. Összesen 3 frt 70 kr.,

A Történelmi lapok 7—8 számában kimutatott gyűjtés 63 frt. 40 kr., ehhez Szucsáky Imre gyűjtése 30 frt 10 kr., Münszter Ede " 14 frt. 50 kr., Kuzskó István " 2 frt. Alady István " 5 frt. 20 kr.,

Összesen 115 frt. 20 kr.

A Száztizenöt frt 20 kr. id-iglenesen el van helyezve a kolozsvári kereskedelmi bankban 2082 sz könyvecskében.

Az 1848—49. „Történelmi Lapok“-ra egész évre előfizettek.

1893. évre.

Nagy Sándor, Dr. Otrobán Nándor, Dolhay öreg Petrovay János, Settinger József, Szöcs Gyula, Szintay Béla, Szikszay Lajos, Szabó Ferencz, B Tóth Gábor, Timár Károly, Tóth János, Vallfisch Ármin, Schopf Gyula, Baross Miklós, Beleznay Lipót, Besenczky János, Bittera Zsigmond, Bodony Pál, Boer Miklós, Dr Böckel Béla, Böszörményi Béla, Brassó-apáczaei társalkodó egyület, Csontos János, Csorba Miklós. Deesi Cassino, Deési polgári olvasó kör, Fekete András, Felföldi Elek, Tercs Dezső, Forster Elek, Gőmöri Károly, Halmágyi Sándor, Dr. Hegedüs Pál, Ipartársulat Dicső Szt.-Márton, Kozma Döme, Krämer József, Krivacsi József, László Zsigmond, Lukácsovics János, Nyilas Miksa, Pap János, Reck József, Rikánbelöli honvéd egyület, Somogyi Dezső, Strada Béla, Széchenyi kör Eperjes, Szöllösy Sámuel, Grf Teleki Miksáné, Török Antal, Velics Ödön, Koltai Vidós Márton, Zombory József, Zsarkó József, Czeec János, dél Amerika Buenos-Airesz.

(Folytatjuk.)

„Történelmi Tárca-Napló“ a Kossuth-szobor javára. A „Történelmi Tárca-Napló“-t, a Kolozsvárt megjelenő „Történelmi Lapok“ márcz. 15. mellékleteképen állította össze a szerkesztőség. Az újabb kiadás bővítve van Kossuth Lajos rövidre szabott

életrajzával. A könyvecskéből testületeknek és lelkesebb hazafiaknak a szerkesztőség 5 frt ellenében készséggel bocsát 100 példányt rendelkezésre, hogy azokat 15 kr. bolti ár mellett a *Kossuth-szobor javára* értékesítsék. Csak azt köti ki, hogy a gyűjtést a „Történelmi Lapok“-ban nyugtázzák az illetők.

Mult szumunkban említett felhívásra Virágháti vas-uti hivatalnok azonnal 100 példányt vett a jelzett célra.

Az „1848—49. Történelmi Tárca-Napló“, melyet előfizetőinknek ajándékképpen állított össze a szerkesztőség s a márcz. 15-iki laphoz mellékelte, *nyolcz kiadást* ért s ma már 21 ezer példányban forog közkézen. A kicsi naptárnak ezt a szokatlan sikerét megmagyarázza az a gazdag tartalom, a mely a nagy napok két évének minden napjáról naplószerűleg tájékoztat, Kossuth, Petőfi kézírata s arcképei, a melyek *ereklyéértékűvé* teszik a Tárca-Naplót, a szövegbe nyomtatott 1848—49. évi naptár, melyek közül az utóbbi véletlenül megegyezik a f. évi naptárral s így a közönséget az év napjairól is tájékoztatja. A naplót különben a magyar irodalomban szokatlan olcsósága is vitte. Egyletek, iskolák, gyárak, ha több száz példányt rendeltek, előállítási árban kapták. Így az aradi szabadságharczi muzeum 1000 példányt, a budapesti ferenczvárosi dohánygyár 700 példányt rendelt, számos gyár, intézet rendelt 100—500 példányt tagjai részére. A legutóbbi kiadás bővítve van a Kossuth életrajzával is.

(V.) **A „Sánta huszár“ naplója** ezimnapunk tárczarovatában egy igen érdekes emigráns-napló közlését folytatjuk. A rendkívül vonzó, könnyed modorban irt emlékirat az 1849 július 21-iki verestoronyi esata és a kimenekülés leírásával kezdődik, azután a vidini táborozás, majd a Sumlára vándorlás élénk ismertetésével, szerzőnk (Kossuthot követve) Kiu-tahiába megy. Emigránsaink itteni életének, viszonyainak leírása után, a jó tollu *sánta huszár*, a ki Kossuthéknál jókorabb (már 1851 máj. 8-án Mészáros Lázárékkal) megmenekült e számkivetési helyről, Angolországba, s onnan Amerikába vezet és megismertetve hányattatása, az ottani magyar emigránsok működése részleteivel, érdekesen írja le egyszersmint az angolok és amerikaiak társadalmi szokásait, magyar rokonszenvét, lelkesedését és szinte sajnáljuk, hogy az érdekesítő olvasmányt képező emlékirat 1852 szept. havával véget ér. — A már néhai szerző nevét azonban csak a munka végén árulhatjuk el, a midőn egyuttal arcképét és életrajzát is kiadjuk.

Képek a szabadságharcból a millemiumra. A kolozsvári orsz. ereklye-muzeum felkéri a honvéd-egyleteket, a hazai fényképészeket, rajzolókat, s az ügy iránt érdeklődő hazafiakat, honleányokat, hogy a millenium idejéig a szabadságharczbeli honvédek arczképeit, a honvédemlékek képeit vagy miniatura mintáit, valamint honvéd siremlékek, csatahelyek képeit a kolozsvári orsz. ereklye-muzeumba beküldeni sziveskedjenek. A muzeum minden tárgyat köszönettel fogad és nyilvánosan fog nyugtázni. E tárgyakból a millenium idejére egy szép kiállítás rendezése terveztetik.

Kérelem emigránsainkhoz. Hosszas előmunkálatok és adalgyűjtés után végre meglehetősen pontossággal tudjuk, kik és hányan élnek még dicső szabadságharczunk honvédei közül. Nem kevésbé fontos lenne azonban honvédeink közül amaz *emigránsaink* neveit is tudnunk, kik a haza szent ügyeért körülbelül 45 év előtt külföldre bujdosván, hosszas hanyattatás után a honvágytól indítva ismét hazánkba tértek és nemzetünk szerencséjére még ma is élnek. A világosi napok után közel 4000 honvéd emigrált ki Törökönba, mások meg Komárom feladása után, Nyugatra emigráltak, a harmadik csoportja az emigránsoknak pedig Kossuth hívására 10 év mulya gyűlt össze Olaszországban, az 1859-iki magyar legió zászlaja alá. Kik élnek még ezek közül, kiknek neveit sem ismerjük még mind teljesen? Lapunk egyik az emigráció történetével speciálisan foglalkozó belmunkatársa összeakarván állítani *a még élő emigránsok teljes névsorát és emigránskodásuk rövid történetét*, olvasóink és honvédeink támogatására számítva, felkérjük ezennel nemcsak t. előfizetőinket, *de összes olvasóinkat*, sziveskedjenek szerkesztőségünkhez beküldeni a még élő emigránsok neveit és pedig, nemcsak emigráns-olvasóink szives tudósító *rövid levelét* és pontos lakáscímét kérjük, hanem mind amaz emigránsaink nevét, kiket olvasóink netalán ismernének. Olvasóink szives buzgóságától függ, hogy a még élő emigránsaink lehetőleg teljes névsorát mielőbb összeállithassa.

a szerkesztőség.

Megvételre keressük a következő, gyűjteményünkben hiányzó hirlapszámokat és füzeteket: a „Pesti Napló“ 1878. évfolyama *reggeli* 21. sz., a „Vasárnapi Ujság“ 1879. évf. 6., 1883. 39. sz., a „Politikai Ujdonságok“ 1879. évf. 16., az 1880. 51. sz., az 1881. 13., 14. sz., az 1883. évf. 52. sz., a „Magyar Ifjúság“ 1891. évf. 52. sz., az *Aldor* Imre szerkesztésében megjelent „Tarka Világ és Képes Regélő“ 1869. I. évf. 1—4. és 15—24. sz., valamint a szintén az ő szerkesztésében megjelent „Honvéd-Naptár“ összes eddigi évfolyamát, vagy egyes évfolyamait külön is.

Szerkesztőség.

Hazai iparzikkek I Kötetű kolozsvári asztalos munkák I

NAGY BUTORRAKTÁR!

WALTON és TÁRSA

Kolozsvárt, Hid-utca 27.

Tisztelettel ajánljuk dusan berendezett **butorraktárunkat**. Kapható itt minden berendezés *jutányos áron, jótállás mellett.*

Dus választék *szőnyeg-, függöny-, kép-, tükkör- és matraccokban.*

Amaz elvünk, hogy kevés **haszonnal** nagy forgalmat produkáljunk: életképesnek bizonyulván, *feltűnő olcsón árulhatunk.*

A *kárpitós, asztalos, mázoló és aranyozó mesterségbe vágó minden új munkát, valamint átalakitást és javítást is elvállalunk.*

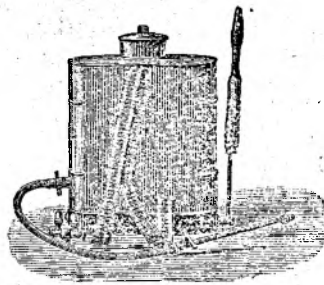
Tisztességes, pontos szolgálat, vidékre bérmentve.

Teljes tisztelettel:
Walton és társa.

Uj!

AZ „Excelsior Hungaria“

Uj!

szabadalmazott Peronospora fecskendő,

ez idő szerint a legjobb, leg-egyszerűbb és legszaporább fecskendő *szőlők, fák* stb. megóvására a Peronospora ellen. Egyszerű szerkezete által a folytonos javítások ki vannak zárva. Négy csavar eltávolítása által szétszedhető. Gummi tömitése nincsen

A legtöbb m. k. szőlőszeti iskolában általánosan használatban. — Ára 18 frt.

Asványi-féle szabadalm. Arankaírtó gereblye,

Magyarország több hírneves gazdá által elismerő levéllel *megdicsérve.*

Egyszerű kezelése által rövid idő alatt az *aranka*, a lóher és luczernás földéről gyökeresen kiirtható. — Ára 16 frt.

Egyedüli elárusítás Kolozsvár és vidékére:

KISS ERNŐ vaskereskedőnél,
KOLOZSVÁRT, FÖTÉR.

A „Hungaria“ műtrágya-gyár részv. társ. erdélyi főraktára.

Továbbá: *gazdasági eszközök. házartási és konyhaberendezési cikkek, épület- és butor vasalás, szerszámok, kátrányos fedőpapír, méhészeti eszközök nagy választékban.*

Uj!

Árlappal ingyen és bérmentve szolgálók.

Uj!